ПРОЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

НЯДЗЕЛЯ, 5 ЛЮТАГА 1939 г. № 7 (421)

ЦАНА 20 КАП.

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган праўлення Саюза совецкіх пісьменнікаў БССР і Упраўлення па справах мастацтваў пры СНК БССР

ГАРАЧАЕ ПРЫВІТАННЕ ПІСЬМЕННІКАМ-ОРДЭНАНОСЦАМ!

АГУЛЬНАМАСКОЎСКІ СХОД СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ таварышу СТАЛІНУ

Дарагі Іосіф Вісарыёнавіч!

Святкуючы радасны дзень узнагароджання совецкіх пісьменнікаў, мы аддаем сабе адчот у тым, як многа з нас спросіцца, як многа трэба яшчэ зрабіць.

На працягу ўсёй сваёй гісторыі чалавецтва не ведала такой дзяржавы, якая паслядоўна і няўхільна стваралася-б на аснове навукі і на чале якой сталі-б людзі навукі.

Такая дзяржава цяпер створана. Гэта — дзяржава соцыялізма, узнікшая ў геніяльных розумах людзей навукі —Маркса і Энгельса. Заклаў фундамент гэтага дзяржаўнага будынка чалавек навукі — Ленін. Узвёў гэты дзяржаўны будынак чалавек навукі — Сталін.

У арганізме нашай дзяржавы няма такой частачкі, якая-б не была праслякнута светлай мыслю гэтых чатырох людзей — стваральнікаў новага чалавечага грамадства.

Вялікую ролю ў стварэнні нашай дзяржавы адыграла і вялікая літаратура—руская, украінская, грузінская і літаратура іншых брацкіх народаў, якая заўсёды была накіравана ў будучыню. Для будучыні жылі Пушкін і Гогаль, Руставелі і Шэўчэнка, Талстой і Салтыкоў-Шчэдрын, Лермантаў і Чэхаў, Ахундоў і Налбанян. Будучыні аддалі ўсё сваё жыццё Чэрнышэўскі і Белінскі.

Вяліка ўзнагарода, якой адзначыў сваю літаратуру совецкі народ. Мы помнім, што совецкім ордэнам быў узнагароджан такі чалавек, як Максім Горкі. Яго высокая ідэйнасць, прынцыповасць, маральная чыстата, яго тытанічнае трудалюб'е заўсёды будуць служыць для нас прыкладам.

Мы хочам, таварыш Сталін, каб кожны наш радок дапамагаў справе, якой Вы прысвяцілі сваё жыццё — справе комунізма.

Прэзідыум схода: **АЛІГЕР, ЗАЙЦАЎ, КАРАВАЕВА, В. КАТАЕЎ, ЯКУБ КОЛАС, КАРНЕЙЧУК, ЯНКА КУПАЛА, КРАПІВА, ЛЕБЕДЗЕЎ-КУМАЧ, ЛЕОНАЎ, ЛОРДКІПАНІДЗЕ, МАРКІШ, І. НОВІКАЎ, ПАЎЛЕНКА, ТВАРДОЎСКІ, ТАЛСТОЙ, ТРЭНЕЎ, ФАДЗЕЕЎ, УХОЛІН.**

СВЯТА СОВЕЦКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

З кожным годам, з кожным днём усё больш расцвітае совецкая літаратура. Сагрэтыя геніем вялікага Сталіна, абласканыя яго бацькоўскімі клопатамі і ўвагай, пісьменнікі і паэты аддаюць усю сілу сваіх талентаў і дараванняў нашай цудоўнай радзіме, партыі Леніна — Сталіна. І народ адказвае любоўю і давер'ем тым тварцам, тым майстрам мастацкага слова, якія духоўна ўзбройваюць яго ў барацьбе за перамогу комунізма.

Лепшыя пісьменнікі і паэты, якія жывуць інтарэсамі нашай гераічнай эпохі і найбольш поўна выражаюць думы, імкненні і надзеі народа, засядаюць у Вярхоўным Совеце СССР, у соцыялістычных парламентах саюзных рэспублік. Праслаўленыя, любімыя ўсім народам пісьменнікі Аляксей Талстой і Міхаіл Шолахаў аднадушна выбраны ў сапраўдныя члены Акадэміі навук Саюза ССР.

Сёння мы друкуем указ Прэзідыума Вярхоўнага Совета Саюза ССР аб узнагароджанні 172 пісьменнікаў ордэнамі Совецкага Саюза. Сярод узнагароджаных ордэнам Леніна — народныя паэты БССР Янка Купала і Якуб Колас. Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга ўзнагароджаны беларускія пісьменнікі Змітрок Бядуля, Міхась Лынькоў, Эдуард Самуйлёнак, ордэнам «Знак Почета» — паэты Пятрусь Броўка і Пятро Глебка.

Узнагароджанне разам з буйнейшымі пісьменнікамі Саюза лепшых пісьменнікаў нашай рэспублікі — вялікае свята для ўсіх работнікаў літаратуры і мастацтваў Совецкай Беларусі. Беларускі народ управе ганарыцца сваёй соцыялістычнай культурай, сваёй літаратурай.

Далёка за межамі нашай рэспублікі вядома творчасць народных паэтаў БССР — Янкі Купалы і Якуба Коласа. У іх паэмах і песнях злучаецца ў адно цэлае сыноўняя любоў к народу, к радзіме з неперайма́льным майстэрствам, лірычнай цеплынёй, вялікай гібкасцю і сілай мовы.

Янка Купала і Якуб Колас, абуджаныя да творчага жыцця рэволюцыяй 1905 года, ніколі не парывалі, а ў годы Совецкай улады яшчэ больш узмацнілі сваё сувязі з народам. Непасрэдна з народнай творчасці выраслі іх песні; народная доля-нядоля, крыўда прыдушанай соцыяльным і нацыянальным гнётам вёскі была асноўным матывам іх творчасці да рэволюцыі. Совецкая ўлада ператварыла ў сапраўднасць усё, аб чым марылі паэты. Соцыялізм адкрыў ім самыя шырокія прасторы для творчасці, і яны, шчаслівыя і гордыя, складаюць цудоўныя і шчырыя песні аб новым жыцці, аб новым чалавеку.

З усмешкай мы жыццю глядзім у вочы,—
Судзіла доля шчасце на вяку,—
Збіраем кветкі-папараці ўночы,
Днём з ясным сонцам ходзім падруку.

(Янка Купала).

Старэйшы пісьменнік Совецкай Беларусі Змітрок Бядуля вядомы мільёнам чытачоў сваімі дарэволюцыйнымі лірычнымі вершамі, навеламі, апавяданнямі і напісанымі ў годы Совецкай улады творамі «Салавей», «Язэп Крушынскі», «Набліжэнне».

Пісьменнікі - ордэнаносцы Міхась Лынькоў, Эдуард Самуйлёнак, Пятрусь Броўка, Пятро Глебка выхаваны, узрошчаны і ўзняты да творчага жыцця соцыялістычнай рэволюцыяй. Усе яны — сыны свайго народа, радзімы, усе яны ў сваіх творах славяць нашу эпоху, наша шчаслівае жыццё.

Шырокай вядомасцю карыстаецца навеліст і сатырык, аўтар таленавітай п'есы «Партызаны» Кандрат Крапіва. Паэты Куляшоў, Агняцвет, Жаўрук, пісьменнікі Паслядовіч, Мурашка, Шапавалаў, Шынклер, Віцьбіч—вучаніца ў Горкага і Маякоўскага, авалодваюць культурай і майстэрствам мастацкага слова. У таленавітых вершах і паэмах Аркадзія Куляшова, у рамане «Бальшэвікі граніцы» Івана Шапавалава, у паэме Эдзі Агняцвет аб рыцару рэволюцыі Феліксе Дзержынскім, пры розным узроўні майстэрства, аднолькава страсна і любоўна, аднолькава шчыра ўслаўляюцца людзі і справы нашай эпохі.

Ні ў адной другой краіне немагчым такі буйны росквіт культуры, як у Саюзе Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік. У царскай Расіі пануючыя класы трымалі народныя масы ў чорным целе, не давалі ходу іх творчай энергіі. Пад прыгнётам нужды і лішэнняў, пад цяжарам нечуваных здзекаў з чалавечай асобы гінулі сотні лепшых талентаў у асяроддзі рабочых і сялян. Ідэолагі буржуазіі патрабавалі ад пісьменніка і мастака, каб яны трымаліся далей ад народа, ад працоўных мас. У кадэцкім зборніку «Вехі» адкрыта гаварылася: «Якія мы ні ёсць, нам не толькі нельга марыць аб зліянні з народам,—баяцца яго мы павінны больш за ўсе кары ўлады і благаслаўляць гэту ўладу, якая адна, сваімі штыхамі і турмамі, ахоўвае нас ад ярасці народнай».

Выраджаецца і занепадае культура і мастацтва ў краінах сучаснага капіталізма. У фашысцкай Германіі спалены на вогнішчах лепшыя творы чалавечага генія. З Германіі выгнаны такія людзі, як буйнейшы вучоны Эйнштэйн, вядомыя ўсяму свету пісьменнікі Фейхтвангер і Генрых Манн. Ад пісьменніка фашысцкія заправілы патрабуюць, каб ён паўтараў чалавеканянавісніцкія заклікі Гітлера да забойстваў і грабяжоў.

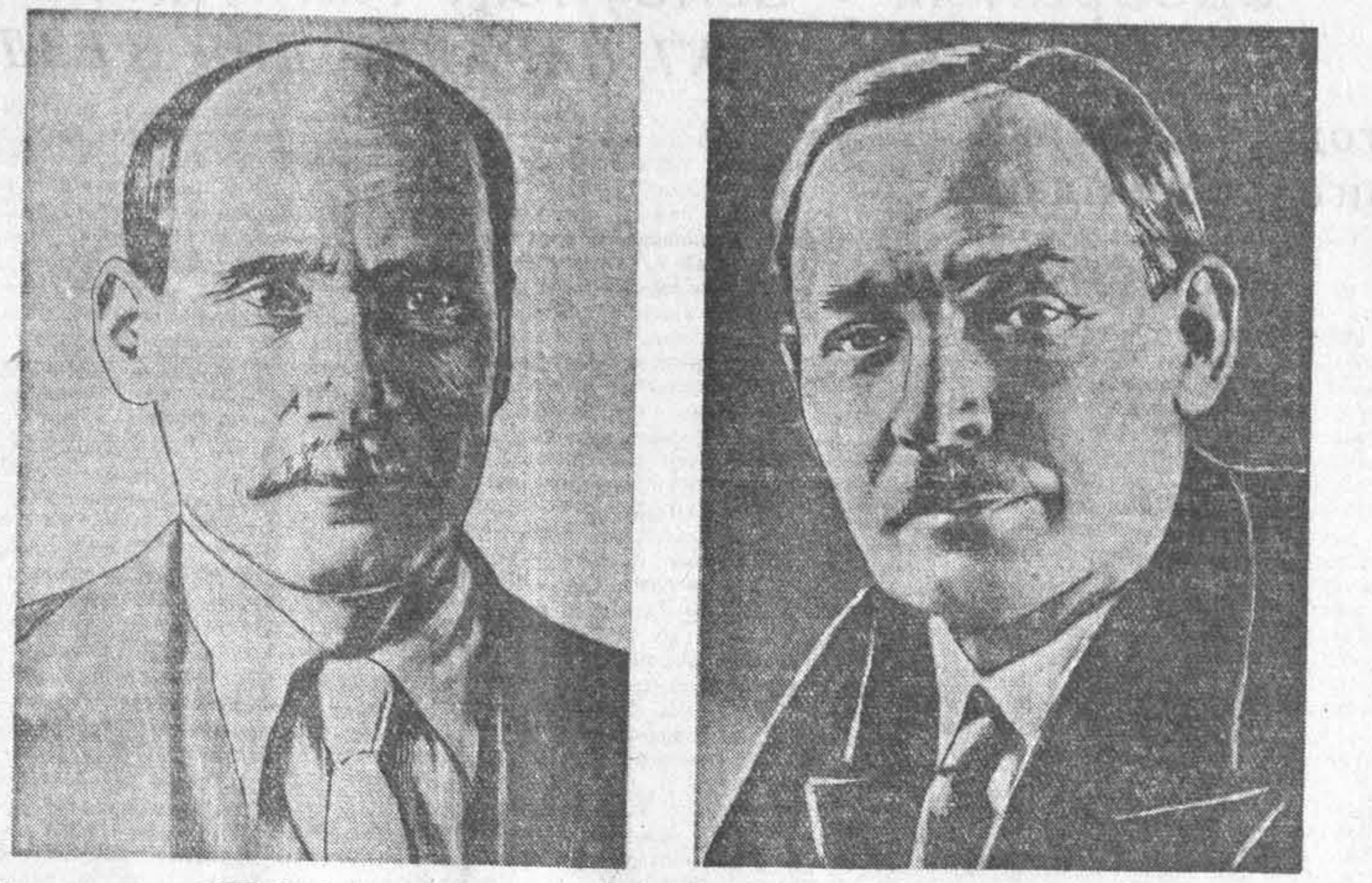
Толькі адзін Совецкі Саюз высіцца над светам, як горды, непрыступны,ззяючы агнямі соцыялізма маяк. У дружбе і шчасці жывуць народы нашай радзімы, творачы сваю багатую культуру, мастацтва, літаратуру. Апладатвараючы адна другую, следуючы вялікім прынцыпам Пушкіна, Горкага, Маякоўскага, развіваюцца культуры і мастацтвы ўсіх адзінаццаці саюзных рэспублік, растуць, мужнеюць, ідэйна загартоўваюцца кадры совецкай інтэлігенцыі.

Шчасце быць выражальнікам дум і імкненняў совецкага народа, шчасце жыць і тварыць у эпоху вялікага Сталіна, служыць мастацкім словам вялікай справе комунізма. Акружаючы сваімі клопатамі і ўвагай усю совецкую інтэлігенцыю, партыя і ўрад любоўна заахвочваюць да новых творчых дасягненняў, да новых дзярзанняў лепшыя народныя таленты, знаходзяць і адзначаюць найбольш дастойных з іх найвышэйшымі ўзнагародамі. Такі гонар выпаў і на долю сямі пісьменнікаў Совецкай Беларусі.

Высокую ацэнку партыі і ўрада ў асобе ўзнагароджаных пісьменнікаў Купалы, Коласа, Бядулі, Лынькова, Самуйлёнка, Броўкі, Глебкі атрымала ўся беларуская літаратура.

Вітаючы сваіх пісьменнікаў-ордэнаносцаў, беларускі народ упэўнен, што кожны з іх паасобку і ўсе яны разам будуць тварыць высокамастацкія творы, вартыя нашай эпохі, будуць і далей развіваць беларускую літаратуру і мастацтва, беларускую культуру.

Прывітанне пісьменнікам-ордэнаносцам Совецкай Беларусі!

Народныя паэты БССР **Якуб Колас** і **Янка Купала**, узнагароджаныя ордэнам Леніна.

УКАЗ

ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА СССР АБ УЗНАГАРОДЖАННІ СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ

За выдаючыяся поспехі і дасягненні ў развіцці совецкай мастацкай літаратуры ўзнагарадзіць:

ОРДЭНАМ ЛЕНІНА:

1. **Асеева** Нікалая Нікалаевіча
2. **Бажана** Нікалая Платонавіча
3. **Вірту** Нікалая Еўгэньевіча
4. **Гладкова** Фёдара Васільевіча
5. **Дадзіані** Шалву Нікалаевіча
6. **Дземірчана** Дзерэніка Карапетавіча
7. **Катаева** Валенціна Петровіча
8. **Коласа** Якуба
9. **Карнейчука** Александра Еўдакімавіча
10. **Купалу** Янку
11. **Маркіша** Пэрэца Давыдавіча
12. **Маршака** Самуіла Якаўлевіча
13. **Міхалкова** Сергея Владзіміравіча
14. **Паўленка** Петра Андрэевіча
15. **Петрова** Еўгенія Петровіча
16. **Пагодзіна** Нікалая Фёдаравіча
17. **Твардоўскага** Александра Трыфанавіча
18. **Тіханава** Нікалая Семёнавіча
19. **Тычыну** Паўла Грыгор'евіча
20. **Фадзеева** Александра Александравіча
21. **Шолахава** Міхаіла Александравіча.

ОРДЭНАМ ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА:

1. **Ата** Саліха
2. **Барышнікаву** Анну Купрыянаўну
3. **Бахмецьева** Владзіміра Матвеевіча
4. **Беззубаву** Фёклу Іванаўну
5. **Ільіна** М.
6. **Бядулю** Самуіла Ефімавіча
7. **Верэсаева** Вікенція Вікенцьевіча
8. **Гафура** Гуляма
9. **Гамзата** Цадаса
10. **Германа** Юрыя Паўлавіча
11. **Зошчанка** Міхаіла Міхайлавіча
12. **Іванова** Всевалада Вячэслававіча
13. **Ісакоўскага** Міхаіла Васільевіча
14. **Кіачэлі** Лео
15. **Кірсанава** Семёна Ісакавіча
16. **Квітко** Льва Майсеевіча
17. **Крымава** Юрыя Саламонавіча
18. **Крукаву** Марфу Семёнаўну
19. **Лаўрэнёва** Барыса Андрэевіча
20. **Леанідзе** Георгія Нікалаевіча
21. **Леонава** Леаніда Максімавіча
22. **Лордкіпанідзе** Канстанціна Александравіча
23. **Лынькова** Міхаіла Ціханавіча
24. **Макарэнка** Антона Семёнавіча
25. **Магерам-Оглы** Дадаш Задэ Арыфа
26. **Манура** Шэйхі
27. **Масашвілі** Ілью Онісімавіча
28. **Новікава-Прыбой** Алексея Сілавіча
29. **Панфёрава** Фёдара Іванавіча
30. **Паустоўскага** Канстанціна Георгіевіча
31. **Рыльскага** Максіма Тадэевіча
32. **Самуйлёнка** Эдуарда Людвігавіча
33. **Сар'яна** Гегама
34. **Сейфуліну** Лідзію Нікалаеўну
35. **Сельвінскага** Ілью Львовіча
36. **Тынянова** Юрыя Нікалаевіча
37. **Такмэгамбетава** Аскара
38. **Турсун-Задэ**
39. **Умурзакава** Ісу
40. **Усенбаева** Улымкула
41. **Федзіна** Канстанціна Александравіча
42. **Форш** Ольгу Дмітрыеўну
43. **Цуга** Тэучэжа
44. **Чыкавані** Сімона Іванавіча
45. **Чукоўскага** Карнея Іванавіча
46. **Шагінян** Марыэту Сергееўну
47. **Шэнгелая** Дэмну Канстанцінавіча
48. **Шклоўскага** Віктара Барысавіча
49. **Яноўскага** Юрыя Іванавіча

ОРДЭНАМ «ЗНАК ПОЧЕТА»:

1. **Абдулаева** Сабіра
2. **Абашыдзе** Іраклія Вісарыёнавіча
3. **Азімава** Сулеймана
4. **Адаліс** Адэлію Ефімаўну
5. **Антакольскага** Паўла Грыгор'евіча
6. **Абішэва** Альджапара
7. **Аніева** Калыка
8. **Анзораву** Болкан
9. **Абасава** Амільджана
10. **Алымава** Сергея Якаўлевіча
11. **Аразі** Мовеса Мелікавіча
12. **Броўку** Петра Юстынавіча
13. **Барто** Агнію Львоўну
14. **Біль-Белацаркоўскага** Владзіміра Наумавіча
15. **Бікбаева** Баязіта
16. **Благініну** Елену Александраўну
17. **Борана** Гургена Міхайлавіча
18. **Вішнеўскага** Всевалада Вітальевіча (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
19. **Вургуна** Самеда (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
20. **Галкіна** Самуіла Залманавіча
21. **Галсанава** Цыдэнжанба Гасанавіча
22. **Глебку** Пятра Фёдаравіча
23. **Фінка** Віктара Грыгор'евіча
24. **Герасімаву** Валерыю Анатольеўну
25. **Гусева** Віктара Міхайлавіча
26. **Гайдара** Аркадзія Петровіча
27. **Грыфцова** Барыса Александравіча
28. **Гапрындашвілі** Валер'яна Іванавіча
29. **Галоўка** Андрэя Васільевіча
30. **Гофштэйна** Давіда Наумавіча
31. **Джамбула Джабаева** (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
32. **Дурды** Клыча.
33. **Далматоўскага** Еўгенія Аронавіча.
34. **Дзехоці** Пір Мухамед Задэ Абдусаляма.
35. **Джура** Султана.
36. **Дзіноўскага** Сергея Владзіміравіча.
37. **Жарокова** Таіра
38. **Жарава** Александра Алексеевіча
39. **Зар'яна** Наіры (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
40. **Зарана** Спепана Егіаевіча (раней узнагароджанага ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга)
41. **Інбер** Веру Міхайлаўну
42. **Караваеву** Анну Александраўну
43. **Клдыашвілі** Серго Давідавіча
44. **Кажарава** Ідрыса
45. **Кацоева** Арсена
46. **Кавалёва** Івана Фёдаравіча
47. **Канашкова** Фёдара Андрэевіча
48. **Каргуева** Матвея Міхайлавіча
49. **Кахара** Абдулу
50. **Касіля** Льва Абрамавіча
51. **Кераэмбекава** Саядзільма
52. **Кашкіна** Івана Александравіча
53. **Кочына** Нікалая Іванавіча.
54. **Каменскога** Васілія Васільевіча
55. **Лапіна** Барыса Матвеевіча
56. **Лебедзева-Кумача** Васілія Іванавіча (раней узнагароджанага ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга)
57. **Лазінскага** Міхаіла Леанідавіча.
58. **Лугаўскога** Владзіміра Александравіча
59. **Ляшко** Нікалая Нікалаевіча
60. **Левіна** Барыса Міхайлавіча
61. **Лебедзева** Міхаіла Нікалаевіча
62. **Машашвілі** Аліо Андрэевіча (раней узнагароджанага ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга)
63. **Мірвары** Дзільбазі
64. **Мітрафанава** Александра Георгіевіча
65. **Нікуліна** Льва Веніямінавіча
66. **Новікава** Івана Алексеевіча
67. **Олігер** Маргарыту Іосіфаўну
68. **Осмонава** Алымкула
69. **Плієва** Грыш
70. **Пракоф'ева** Александра Андрэевіча
71. **Первенцэва** Аркадзія Алексеевіча
72. **Панча** Петра Іосіфавіча
73. **Пенькоўскага** Льва Мінаньевіча
74. **Прышвіна** Міхаіла Міхайлавіча
75. **Рабініна-Андрэева** Петра Іванавіча
76. **Рахімі** Мухамеджана
77. **Рамашова** Барыса Сергеевіча
78. **Сіважэва** Кільчука
79. **Серафімовіча** Александра Серафімавіча (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
80. **Сергеева-Цэнскага** Сергея Нікалаевіча
81. **Стаўскага** Владзіміра Петровіча
82. **Собалева** Леаніда Сергеевіча
83. **Славіна** Льва Ісаевіча
84. **Слонімскага** Міхаіла Леанідавіча
85. **Сімонава** Кірыла Міхайлавіча
86. **Суркова** Алексея Александравіча
87. **Саянава** Вісарыёна Міхайлавіча
88. **Талстога** Алексея Нікалаевіча (раней узнагароджанага ордэнам Леніна)
89. **Трэнёва** Канстанціна Андрэевіча (раней узнагароджанага ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга)
90. **Турусбекава** Юсупа
91. **Таджыбаева** Абгільда
92. **Тазі** Гізата
93. **Уланашэва** Нікалая
94. **Файко** Алексея Міхайлавіча
95. **Фараха.**
96. **Фефера** Ісака Саламонавіча
97. **Шаншыашвілі** Сандро Ільіча (раней узнагароджанага ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга)
98. **Шэлебі** Нікалая Іванавіча
99. **Шыраза** Оганеза Татэвосавіча
100. **Шышкова** Вячэслава Якаўлевіча
101. **Шкваркіна** Васілія Васільевіча
102. **Шадаева** Апалона Інакенцьевіча

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР *М. КАЛІНІН.*

Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР *А. ГОРКІН.*

Масква, Крэмль. 31 студзеня 1939 г.

На здымку (зверху ўніз): пісьменнікі **Змітрок Бядуля, Міхась Лынькоў** і **Эдуард Самуйлёнак,** узнагароджаныя ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга і паэты **Пятрусь Броўка** і **Пятро Глебка,** узнагароджаныя ордэнам «Знак почета».

УЗНАГАРОДЖАННЕ КІНОСТУДЫІ „МОСФІЛЬМ" І РАБОТНІКАЎ КІНЕМАТАГРАФІІ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР узнагароджана **ордэнам Леніна** Маскоўская кінастудыя **«Мосфільм»**, а таксама ўзнагароджаны ордэнамі Саюза ССР рад асоба вызначыўшыхся работнікаў кінематаграфіі.

Ордэнам Леніна ўзнагароджаны: С. М. **Эйзенштэйн** — рэжысёр кінокарціны «Александр Невский»; **А. Іваноў** — рэжысёр кінокарціны «На границе»; Г. В. **Александраў** — сцэнарыст і рэжысёр кінокарціны «Волга—Волга», узнагароджаны раней ордэнам «Красная Звезда»; Н. К. **Чэркасаў** — выканаўца ролей Аляксея, Аляксандра Неўскага і М. Горкага ў кінокарцінах «Петр I», «Александр Невский» і «Ленин»; Л. П. **Орлова** — выканаўца ролі пісьманосіцы Дуні ў кінокарціне «Волга—Волга», узнагароджаная раней ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга ўзнагароджаны 36 работнікаў кінематаграфіі, у тым ліку: рэжысёры Г. М. **Козінцаў**, Л. З. **Трауберг**, М. **Чыаурэлі**, С. В. **Долідзе**, Н. М. **Шэнгелай**, М. **Данской**, С. І. **Юткевіч** і Г. **Рашаль**; артысты Б. П. **Чыркоў** — выканаўца ролі Максіма ў кінокарціне «Выборгская сторона», узнагароджаны раней ордэнам Леніна, М. **Штраух** — выканаўца ролі В. І. Леніна ў кінокарцінах «Человек с ружьем» і «Выборгская сторона», М. **Гелавані** — выканаўца ролі І. В. Сталіна ў карцінах «Великое зарево», «Человек с ружьем» і «Выборгская сторона». К. **Мюфке** — выканаўца ролі В. І. Леніна ў кінокарціне «Великое зарево», Ігар **Ільінскі** — выканаўца ролі Бывалава ў кінокарціне «Волга—Волга», С. **Менжынскі** — выканаўца ролі прафесара Мамлока ў кінокарціне «Профессор Мамлок», В. О. **Масаліцінава** — выканаўца ролі бабушкі ў кінокарціне «Детство Горького», З. **Фёдарава** — выканаўца ролі Варвары ў кінокарціне «На границе», Б. М. **Тэнін** — выканаўца ролі Івана Шадрына ў кінокарціне «Человек с ружьем» і інш.

Ордэнам «Знак почета» ўзнагароджаны 97 работнікаў кінематаграфіі.

Медаллю «За трудовое отличие» ўзнагароджан А. **Лярскі** — выканаўца ролі Аляксея Пешкова ў кінокарціне «Детство Горького».

К ВОСЕМНАЦЦАТАМУ З'ЕЗДУ ВКП(б)

ТРЭЦІ ПЯЦІГАДОВЫ ПЛАН РАЗВІЦЦЯ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ СССР

(1938—1942 г.г.)

Тэзісы даклада тав. В. МОЛАТАВА на XVIII з'ездзе ВКП(б), адобраныя ў асноўным Палітбюро ЦК ВКП(б)

2-гі ПУНКТ ПАРАДКУ ДНЯ З'ЕЗДА

I. Ітогі другой пяцігодкі і асноўныя задачы трэцяга пяцігадовага плана

1. У рэзультаце паспяховага выканання другога пяцігадовага плана (1933—1937 г.г.) у СССР вырашана **асноўная гістарычная задача** другой пяцігодкі — канчаткова ліквідаваны ўсе эксплуататарскія класы, поўнасцю знішчаны прычыны, параджаючыя эксплуатацыю чалавека чалавекам і падзел грамадства на эксплуататараў і эксплуатуемых. Вырашана найцяжэйшая задача соцыялістычнай рэволюцыі: завершана калектывізацыя сельскай гаспадаркі, калгасны лад канчаткова ўмацаваўся. У нашай краіне «ажыццёўлена ў асноўным першая фаза комунізма — соцыялізм» (Сталін). Перамога соцыялізма заканадаўча замацавана ў новай Канстытуцыі СССР.

Соцыялістычная — дзяржаўная і кааперацыйна-калгасная — уласнасць на вытворчыя фонды, на прылады вытворчасці і вытворчыя пабудовы, к канцу другой пяцігодкі складала 98,7 процанта ўсіх вытворчых фондаў у нашай краіне. Соцыялістычная сістэма вытворчасці стала безраздзельна панаваць ва ўсёй народнай гаспадарцы СССР: па валавой прадукцыі прамысловасці яна складала — 99,8 процанта, па валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі, уключаючы асабістую падсобную гаспадарку калгаснікаў, — 98,6 процанта, па тавараабароту — 100 процантаў.

У адпаведнасці з адбыўшайся соцыялістычнай перабудовай эканомікі краіны, змянілася і класавая структура совецкага грамадства. Занятыя ў соцыялістычнай гаспадарцы СССР рабочыя і служачыя складалі ў 1937 годзе ў саставе ўсяго насельніцтва краіны — 34,7 процанта; калгаснае сялянства, разам з кааперыраванымі саматужнікамі, — 55,5 процанта; армія, навучаючыяся, пенсіянеры і іншыя — 4,2 процанта. Такім чынам, ужо тады 94,4 процанта насельніцтва краіны было занята ў соцыялістычнай гаспадарцы альбо цесна звязана з ёю. Астатняя частка насельніцтва: сяляне-аднаасобнікі, некааперыраваныя саматужнікі і рамеснікі складала толькі 5,6 процанта насельніцтва. З таго часу гэта частка насельніцтва яшчэ больш паменшылася.

Соцыялістычнае грамадства ў СССР састаіць цяпер з двух дружэственых адзін аднаму класаў — з рабочых і сялян, грані паміж якімі, а таксама паміж гэтымі класамі і інтэлігенцыяй, сціраюцца, паступова знікаюць. Працоўныя СССР у пераважаючай масе з'яўляюцца актыўнымі і свядомымі будаўнікамі бяскласавага соцыялістычнага грамадства, комунізма. Перамога соцыялізма ў СССР забяспечыла нябачанае раней нідзе ўнутранае маральнае і палітычнае адзінства народа, маральна-палітычнае адзінства працоўных пад сцягам і кіраўніцтвам комуністычнай партыі і Совецкай улады, здольнае не толькі пакончыць з астаткамі варожых класаў, з іх чужымі ўплывамі і даць адпор усякім варожым замахам звонку, але і з'яўляючаеся лепшай гарантыяй далейшага росту і росквіту нашай радзімы, гарантыяй перамогі комунізма ў нашай краіне.

2. Галоўная і рашаючая **гаспадарчая задача** другой пяцігодкі — завяршэнне тэхнічнай рэканструкцыі народнай гаспадаркі СССР — у асноўным выканана.

Карэнным чынам абнавіўся вытворча-тэхнічны апарат краіны. Звыш 80 процантаў усёй прадукцыі прамысловасці атрымана ў 1937 годзе з новых прадпрыемстваў, пабудаваных альбо цалкам рэканструіраваных за першую і другую пяцігодкі; каля 90 процантаў усіх дзеючых у сельскай гаспадарцы трактараў і камбайнаў выпушчаны совецкай прамысловасцю ў другой пяцігодцы. Заданні другой пяцігодкі ў галіне прамысловасці і транспарту выкананы датэрмінова. Другая пяцігодка выканана прамысловасцю к 1 красавіка 1937 года, гэта значыць за 4 годы і 3 месяцы, прычым і ў другой пяцігодцы асабліва шпарка расла цяжкая прамысловасць. Другая пяцігодка па перавозках чыгуначнага транспарту з перавышэннем выканана за 4 годы. Перавыканаў ны таксама важнейшыя заданні другой пяцігодкі па прадукцыі сельскай гаспадаркі: па зярну, па бавоўне.

У параўнанні з 1932 годам — з апошнім годам першай пяцігодкі — прадукцыя прамысловасці ў 1937 годзе вырасла на 120 процантаў пры заданні па другому пяцігадоваму плану ў 114 процантаў прыросту. Сярэднегадовыя тэмпы прыросту прадукцыі прамысловасці ў другой пяцігодцы складалі 17,1 процанта супроць намечаных па плану 16,5 процанта.

Ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі СССР выраслі вытворчыя кадры, паспяхова авалодваючыя новай тэхнікай. Буйнейшай перамогай другой пяцігодкі з'яўляецца стварэнне значных, патрэбных для ўсіх галін соцыялістычнага будаўніцтва, кадраў совецкай інтэлігенцыі і шырокае вылучэнне новых кіруючых работнікаў з партыйных і непартыйных большэвікоў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

Поспехі, дасягнутыя ў галіне асваення новай тэхнікі, атрымалі яркае выражэнне ў стаханаўскім руху. Разгортванне соцыялістычнага спаборніцтва і яго вышэйшай формы — стаханаўскага руху — прывяло да магутнага ўздыму прадукцыйнасці працы ў прамысловасці і ў іншых галінах народнай гаспадаркі. Прадукцыйнасць працы ў буйнай прамысловасці за другую пяцігодку павялічылася на 82 процанты супроць 63 процантаў па плану, а ў галіне будаўніцтва прадукцыйнасць працы за гэты перыяд павялічылася на 83 процанты супроць 75 процантаў па плану другой пяцігодкі. Уздым стаханаўскага руху і шматлікія выдатныя прыклады соцыялістычна-свядомай працы стаханаўцаў з іх высокімі паказальнікамі прадукцыйнасці працы стварылі прадпасылкі для карэннага ўмацавання працоўнай дысцыпліны ва ўсіх нашых прадпрыемствах і ўстановах, што з'яўляецца непраменнай умовай высокай прадукцыйнасці працы ўсіх працоўных і залогам новага магутнага росту комунізма ў СССР.

Каб забяспечыць выкананне другога пяцігадовага плана, неабходна было арганізаваць барацьбу з астаткамі варожых класавых элементаў, з варожымі класавымі ўплывамі ў народнай гаспадарцы, у культурным будаўніцтве, ва ўсім палітычным жыцці. Для гэтага неабходна было, перш за ўсё, арганізаваць барацьбу за ахову і ўмацаванне соцыялістычнай, дзяржаўнай і калгаснай, уласнасці супроць зладзеяў і раскрадальнікаў дзяржаўнага і калгаснага дабра, супроць усіх і ўсякіх пасобнікаў класавага ворага і, асабліва, супроць здраднікаў народа ў асобе трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных шпіёнаў, дыверсантаў і шкоднікаў, самкнуўшыхся з чужаземнымі разведкамі, стаўшых агентамі фашысцкіх ахранак. Іх здрадніцкая работа нанесла сур'ёзную шкоду ў радзе галін народнай гаспадаркі СССР. Разгром гэтых шпіёнска-шкодніцкіх банд расчысціў шлях для далейшых і яшчэ больш магутных поспехаў соцыялістычнай гаспадаркі ў нашай краіне.

3. Пастаўленая другім пяцігадовым планам задача **ўздыму матэрыяльна-культурнага ўзроўню працоўных**, з павышэннем узроўню народнага спажывання ў два разы і больш, таксама выканана.

Колькаснасць рабочых і служачых па ўсіх галінах народнай гаспадаркі вырасла за другую пяцігодку на 17,6 процанта. Сярэднегадовая заработная плата рабочых і служачых па ўсёй народнай гаспадарцы вырасла ў 1937 годзе, у параўнанні з 1932 годам, на 113,5 процанта, гэта значыць больш, чым у два разы. Фонд заработнай платы рабочых і служачых, замест устаноўленага па плану другой пяцігодкі росту на 55 процантаў, вырас на 150 процантаў, гэта значыць павялічыўся ў два з палавінай разы. Дзяржаўныя выдаткі на культурна-бытавое абслугоўванне рабочых і служачых (асвету, ахову здароўя і т. п.) павялічыліся за гэтыя годы з 4,4 мільярда рублёў да 14 мільярдаў рублёў, гэта значыць больш, чым у тры разы. Значна вырасла за годы другой пяцігодкі заможнасць калгаснікаў. Валавы даход калгаснікаў павялічыўся за чатыры годы (1933—1937) больш, чым у 2,7 раза, а грашовыя даходы, размяркоўваемыя сярод калгаснікаў па працаднях, павялічыліся за гэтыя годы ў 4,5 раза.

У 1937 годзе вытворчасць прадметаў шырокага спажывання, у параўнанні з 1932 годам, вырасла больш, чым у два разы. Па раду важных прадуктаў і вырабаў шырокага спажывання дасягнута не толькі падваенне, але і патраенне вытворчасці. Дзяржаўна-кааперацыйны тавараабарот за годы другой пяцігодкі павялічыўся больш, чым утрая, а разам з калгасным гандлем ён узняўся з 47,8 мільярда рублёў у 1932 годзе да 143,7 мільярда рублёў у 1937 годзе. Невыкананне заданняў другой пяцігодкі па зніжэнню рознічных цэн на тавары шырокага спажывання перакрыта значна большым, чым прадугледжана пяцігодкай, павышэннем размераў заработнай платы рабочых і служачых, а таксама адбыўшымся значным павелічэннем грашовых даходаў калгасаў і калгаснікаў.

За годы другой пяцігодкі ў СССР праведзена сапраўдная культурная рэволюцыя. Колькасць навучаючыхся ў пачатковай і сярэдняй школе вырасла з 21,3 мільёна да 29,4 мільёна, прычым колькасць навучаючыхся ў 5—7 класах падвоілася, а колькасць навучаючыхся ў 8—10 класах павялічылася ў 15 разоў. Колькасць навучаючыхся ў вышэйшых навучальных установах узнялася да 550 тысяч. Разгарнулася культурнае будаўніцтва і ва ўсіх іншых галінах.

Ва ўсіх саюзных рэспубліках СССР дасягнуты значныя поспехі ў справе індустрыялізацыі і ўздыму матэрыяльна-культурнага ўзроўню насельніцтва, у стварэнні нацыянальных большэвіцкіх кадраў, ва ўздыме ўсёй нацыянальнай, соцыялістычнай па зместу, культуры. Асабліва вялікія былі тэмпы матэрыяльнага і культурнага ўздыму ў народаў совецкага Усходу.

4. На аснове пабеданоснага выканання другога пяцігадовага плана і дасягнутых поспехаў соцыялізма, СССР уступіў у трэцім пяцігоддзі ў новую паласу развіцця, у паласу **завяршэння будаўніцтва бяскласавага соцыялістычнага грамадства і паступовага пераходу ад соцыялізма да комунізма**, калі рашаючае значэнне набывае справа комуністычнага выхавання працоўных, перадаленне перажыткаў капіталізма ў сазнанні людзей — будаўнікоў комунізма.

Нельга, аднак, пераўменшаць цяжкасцей вырашэння гэтай гігантскай задачы, асабліва ва ўмовах варожага капіталістычнага акружэння. Тым больш, што нягледзячы на паспяховае выкананне першай і другой пяцігодкі, нягледзячы на рэкордныя тэмпы развіцця нашай прамысловасці, нягледзячы на тое, што па тэхніцы вытворчасці прамысловасць СССР перагнала перадавыя капіталістычныя краіны—нягледзячы на ўсё гэта, мы яшчэ не здагналі ў **эканамічных** адносінах найбольш развітыя капіталістычныя краіны.

СССР ператварыўся ў незалежную эканамічна краіну, якая забяспечвае сваю гаспадарку і патрэбы абароны ўсім неабходным тэхнічным узбраеннем. Па тэмпах свайго развіцця прамысловасць СССР стаіць на першым месцы ў свеце. У той час як прамысловасць капіталістычных краін пасля пачаўшагася ў канцы 1929 года найцяжэйшага эканамічнага крызіса дасягнула ў 1937 годзе ледзь 103,5 процанта ад узроўню 1929 года, а з другой палавіны 1937 года, пад ударамі новага крызіса, зноў скацілася ўніз, — уся буйная і дробная прамысловасць СССР у 1937 годзе дасягнула 371 процанта ад узроўню 1929 года, а сама буйная прамысловасць СССР — 428 процантаў ад гэтага ўзроўню, што ў параўнанні з даваенным часам азначае павелічэнне прадукцыі буйнай прамысловасці больш чым у 7 разоў. У 1938 годзе прадукцыя ўсёй прамысловасці СССР павялічылася ў адносінах да папярэдняга года яшчэ на 11 процантаў і дасягнула 412 процантаў да ўзроўню 1929 года, а па буйнай прамысловасці нават 477 процантаў да ўзроўню 1929 года, — у той час як у краінах капіталізма ў 1938 годзе прамысловая прадукцыя скарацілася на 13,5 процанта супроць папярэдняга года і ўпала да 91 процанта ад узроўню 1929 года.

У процілегласць капіталізму, дзе, пры вялікай нераўнамернасці развіцця па краінах, за апошняе дзесяцігоддзе ў прамысловасці ў цэлым не было росту, а адбылося прыкметнае паменшэнне прамысловай вытворчасці,— у СССР мы мелі няўхільны і шпаркі ўздым прамысловасці, высокія **тэмпы росту** прамысловай прадукцыі з года ў год. З прычыны таго, аднак, што ў мінулым наша краіна была крайне адсталай у эканамічных адносінах, **узровень развіцця** прамысловасці СССР у сэнсе размераў вытворчасці на душу насельніцтва і цяпер яшчэ значна ніжэй найбольш развітых у тэхніка-эканамічных адносінах капіталістычных краін Еўропы і ЗША. Вядома, што на душу насельніцтва ў нашай краіне прыходзіцца значна менш прамысловай прадукцыі, чым у такіх краінах, як Злучаныя Штаты Амерыкі, Англія, Германія, Францыя. Так, напрыклад, к канцу другой пяцігодкі **на душу насельніцтва** ў СССР прыходзілася: **электраэнергіі** ў два з лішнім разы менш, чым у Францыі, амаль у тры разы менш, чым у Англіі, у тры з палавінай разы менш, чым у Германіі, у пяць з палавінай разоў менш, чым у ЗША; **чыгуну** — у два з лішнім разы менш, чым у Англіі і Францыі, у два з палавінай разы менш, чым у Германіі, у тры разы менш, чым у ЗША; **сталі** прыходзілася амаль у два разы менш, чым у Францыі, амаль у тры разы менш, чым у Англіі і Германіі, амаль у чатыры разы менш, чым у ЗША; **каменнага вугалю на** душу насельніцтва ў СССР прыходзілася нямнога менш, чым ва Францыі і значна менш, чым у ЗША, Англіі і Германіі.

СССР усё яшчэ адстае па размерах вытворчасці на душу насельніцтва таксама такіх прамысловых тавараў, як тканіны, папера, мыла і некаторыя іншыя.

Гэта недастатковасць размераў прамысловай вытворчасці СССР, у параўнанні з найбольш развітымі ў тэхніка-эканамічных адносінах капіталістычнымі краінамі, павінна быць поўнасцю ліквідавана, каб забяспечыць канчатковы поспех комунізма ў яго гістарычным спаборніцтве з капіталізмам.

5. Цяпер, калі СССР склаўся як соцыялістычная дзяржава, закончыў у асноўным тэхнічную рэканструкцыю народнай гаспадаркі і па ўзроўню тэхнікі вытворчасці ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы стаіць уперадзе любой капіталістычнай краіны Еўропы, — цяпер мы можам і павінны ва ўвесь рост практычна паставіць і ажыццявіць вырашэнне асноўнай эканамічнай задачы СССР: **здагнаць і перагнаць таксама ў эканамічных адносінах найбольш развітыя капіталістычныя краіны Еўропы і Злучаныя Штаты Амерыкі**, канчаткова вырашыць гэту задачу на працягу бліжэйшага перыяду часу.

Для гэтага неабходны далейшы значны рост тэхнічнага ўзбраення ўсіх галін народнай гаспадаркі і, значыцца, усямернае развіццё машынабудаўніцтва і ўсёй цяжкай прамысловасці, рашучае паляпшэнне ўсёй арганізацыі і тэхналогіі вытворчасці з шырокім унядрэннем навейшых дасягненняў навукі і вынаходстваў, колькасны і, асабліва, якасны рост вытворчых кадраў і высокае асваенне тэхнікі ў прамысловасці, на транспарце і ў сельскай гаспадарцы. У адпаведнасці з указаннем Леніна аб тым, што «прадукцыйнасць працы, гэта, у апошнім ліку, самае важнае, самае галоўнае для перамогі новага грамадскага ладу», мы павінны забяспечыць усямернае разгортванне соцыялістычнага спаборніцтва і стаханаўскага руху, няўхільнае ўмацаванне працоўнай дысцыпліны ва ўсіх прадпрыемствах і ўстановах, ва ўсіх калгасах, мы павінны забяспечыць дастойную соцыялістычнага грамадства высокую прадукцыйнасць працы рабочых, сялян, інтэлігенцыі.

Разам з тым неабходна забяспечыць такі рост народнага даходу і развіццё тавараабароту, каб за годы трэцяй пяцігодкі **ўзняць народнае спажыванне ў паўтара—два разы**. Для гэтага, побач з узмоцненым уздымам цяжкай і абароннай індустрыі, неабходна разгарнуць работу па ўзняццю вытворчасці тавараў шырокага спажывання і харчовых прадуктаў, а таксама забяспечыць магчымасць адпаведнага росту рэальнай заработнай платы рабочых і служачых, росту даходаў калгаснікаў.

У адпаведнасці з гэтымі асноўнымі задачамі трэцяй пяцігодкі, неабходна забяспечыць значны ўздым культурнага ўзроўню ўсёй масы працоўных горада і вёскі, ажыццявіць буйны крок наперад у гістарычнай справе **ўзняцця культурна-тэхнічнага ўзроўню рабочага класа**, перадавой і кіруючай сілы соцыялістычнага грамадства, **да ўзроўню работнікаў інжынерна-тэхнічнай працы.**

Гіганцкі рост прамысловасці і ўсёй народнай гаспадаркі ў трэцяй пяцігодцы і неабходнасць забеспячэння яго далейшага бесперабойнага ўздыму ў адпаведнасці з агульнадзяржаўным планам, асабліва ва ўмовах нарастання агрэсіўных сіл імперыялізма ў знешнім акружэнні СССР, патрабуюць **стварэння буйных дзяржаўных рэзерваў**, перш за ўсё, па паліву, электраэнергіі і некаторых абаронных вытворчасцях, а таксама па развіццю транспарту, з правільным размяшчэннем па адпаведных раёнах краіны, устраненнем непрадукцыйных і дальніх перавозак і забеспячэннем асноўных эканамічных ачагоў краіны максімальнай колькасцю рэсурсаў на месцы.

XVIII з'езд ВКП(б) зацвярджае наступныя заданні трэцяга пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР, прадстаўленага Дзяржаўнай Планавай Камісіяй СССР і прынятага Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) і Советам Народных Камісараў СССР.

II. План росту вытворчасці па трэцяй пяцігодцы

1. Устанавіць **аб'ём прадукцыі** па ўсёй прамысловасці СССР у 1942 годзе, на апошні год па трэцяй пяцігодцы, у 180 мільярдаў рублёў (у цэнах 1926—1927 г.г.) супроць 95,5 мільярда рублёў у 1937 годзе, гэта значыць рост прамысловай прадукцыі за трэцюю пяцігодку на 88 процантаў.

Сярэднегадовы тэмп росту прамысловай прадукцыі СССР у трэцяй пяцігодцы ўстанавіць у 13,5 процанта, прычым сярэднегадовы прырост па вытворчасці сродкаў вытворчасці ўстанавіць — 15,2 процанта, а па вытворчасці прадметаў спажывання—11 процантаў.

2. Вызначыць наступны размер прадукцыі па важнейшых **галінах прамысловасці** на канец трэцяй пяцігодкі, гэта значыць у 1942 годзе:

		1942 г.	1942 г. у процантах к 1937 г.
Уся прамысловасць (у цэнах 1926/27 г.) у млрд. руб.		180	188
У т. л.: вытворчасць сродкаў вытворчасці . . .		112	203
вытворчасць прадметаў спажывання		68	169
Машынабудаўніцтва і металаапрацоўка (у цэнах 1926/27 г.) млрд. руб.		62	225
Паравозы магістральныя (у пераводзе на ўмоўныя «Э» і «СУ») шт.		2.090	132
Вагоны таварныя ў 2-восным вылічэнні	тыс. шт.	90	153
Аўтамабілі	тыс. шт.	400	200
Электраэнергія	млрд квтг.	75	206
Каменны вугаль	млн. тон	230	181
Нафта сырая з газам	»	54	177
Торф	»	49	206
Чыгун	»	22	152
Сталь.	»	27,5	156
Пракат	»	21	162
У т. л. якасны	»	5	199
Хімічная прамысловасць (у цэнах 1926/27 г.).	млрд. ру	13,4	227
Цэмент	млн. тон	10	183
Вывазка дзелавой драўніны . .	млн. $м^3$	200	180
Піламатэрыялы.	»	45	156
Папера	тыс. тон	1.300	156
Баваўняна-папяровыя тканіны .	млн. мет.	4.900	142
Шарсцяныя тканіны	»	175	167
Абутак скураны	млн. пар	235	143
Цукар-пясок.	тыс. тон	3.500	144
Кансервы	млн. банак	1.800	206

3. Усямерным развіццём **машынабудаўніцтва**, якому належыць вядучая роля ў тэхнічным узбраенні народнай гаспадаркі, забяспечыць унядрэнне перадавой тэхнікі ва ўсе галіны народнай гаспадаркі і для ўсіх відаў абароны СССР, у адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі дзяржавы. Павялічыць прадукцыю машынабудаўніцтва к канцу трэцяй пяцігодкі ў 2,25 раза гэта значыць значна вышэй агульнага росту прамысловасці. Забяспечыць вытворчасць усіх відаў станкоў, рашуча павысіўшы ўдзельную вагу высокапрадукцыйных і спецыяльных станкоў, асабліва аўтаматаў і поўаўтаматаў. Павялічыць выпуск металарэжучых станкоў да 70 тыс. штук у 1942 годзе супроць 36 тысяч штук у 1937 годзе, давёўшы асартымент станкоў да 800 тыпаразмераў.

Пераадалець адноснае адставанне энергетычнага машынабудаўніцтва ад усё растучых патрэбнасцей народнай гаспадаркі СССР. Павялічыць выпуск паравых турбін за пяцігоддзе ў 4,8 раза, паравых катлоў — у 4,6 раза. Усямерна расшырыць і павялічыць удзельную вагу ў вытворчасці сярэдніх і дробных турбін магутнасцю ў 12 тысяч кіловат і ніжэй. Асвоіць вытворчасць магутных гідратурбін для Куйбышэўскага гідравузла.

Асаблівую ўвагу аддаць развіццю вытворчасці лакамабіляў, стацыянарных і суднавых дызеляў, у першую чаргу быстраходных, а таксама рухавікоў, працуючых на газу. Перавесці на газагенератары ўсе машыны на лесазагатоўках, а таксама значную частку трактарнага парка сельскай гаспадаркі і аўтамабільнага парка.

Пераадалець адставанне ў вытворчасці будаўнічых машын і механізмаў, а таксама ў выпуску будаўнічага інструменту.

Фарсіраваць вытворчасць складанай апаратуры і абсталявання для хімічнай прамысловасці і поўнасцю забяспечыць яе магутны рост. Асвоіць вытворчасць новых тыпаў машын для баваўняна-папяровых і шарсцяных фабрык, ліквідаваць адставанне вытворчасці прадзільнага абсталявання, павялічыўшы выпуск ватэраў к канцу пяцігодкі ў шэсць разоў. Забяспечыць марскі і акіянскі транспарт усімі відамі сучасных суднаў і стварыць вытворчыя магутнасці для суднабудаўніцтва, дастатковыя для забеспячэння айчыннай вытворчасцю растучых патрэбнасцей марскога і рачнога транспарту СССР. Расшырыць вытворчасць апаратуры аўтаматычнага і тэлемеханічнага кіравання.

4. Усямерна развіць **вугальную нафтавую** галіны прамысловасці, якія з'яўляюцца паліўнай базай усёй народнай гаспадаркі краіны. Развіць здабычу вугалю да ўзроўню, забяспечваючага не толькі пакрыццё бягучых патрэбнасцей краіны, але і стварэнне гаспадарчых запасаў і дзяржаўных рэзерваў. Забяспечыць найбольш высокія тэмпы здабычы вугаляў у вугальных раёнах Урала, Падмаскоўным басейне, на Далёкім Усходзе і Сярэдняй Азіі і павялічыць у іх здабычу вугалю за трэцюю пяцігодку: па Уралу — у 2,8 раза, па Падмаскоўнаму басейну—у 2,4 раза, па Далёкаму Усходу — у 2,5 раза і па Сярэдняй Азіі— у 4,4 раза. Павялічыць здабычу бурых вугаляў за перыяд трэцяга пяцігадовага плана ў 2,6 раза. Стварыць новыя базы здабычы мясцовых вугаляў ва ўсіх раёнах краіны, дзе ёсць хоць бы невялікія месцанараджэнні, і па меры іх развіцця пераводзіць прадпрыемствы мясцовай прамысловасці, комунальныя прадпрыемствы, школы, бальніцы і ўстановы з далёкапрывознага на мясцовае паліва. Завяршыць комплексную механізацыю здабычы вугалю ва ўсіх вугальных раёнах краіны і арганізаваць здабычу вугалю на аснове ўнядрэння ва ўсіх вугальных раёнах краіны графіка цыклічнай работы — асновы стаханаўскай прадукцыйнасці працы шахцёраў.

Стварыць у раёне паміж Волгай і Уралам новую нафтавую базу — «Другое Баку». Праграму нафтаздабычы і нафтаперапрацоўкі забяспечыць шпаркім развіццём геолага-разведачных работ, унядрэннем высокай тэхнікі здабычы і перапрацоўкі нафты: вярчальны спосаб бурэння, бурэнне пад даўленнем, кампрэсарная і глыбіннанасосная здабыча, закрыты метад эксплаатацыі з улаўліваннем і атрыманнем бензіну з газа. Пабудаваць сетку нафтаправодаў і нафтабаз, асабліва ва ўсходніх раёнах СССР.

Разгарнуць тарфяную прамысловасць, асабліва ў такіх абласцях, як Іванаўская, у мэтах скарачэння перавозак вугаляў на далёкую адлегласць, а таксама ўсямерна ўзмацніць скарыстанне сланцаў.

Шырока разгарнуць **газіфікацыю** ўсіх відаў паліва і падземную газіфікацыю вугаляў, ператварыўшы ў трэцяй пяцігодцы падземную газіфікацыю вугаляў у самастойную галіну прамысловасці. Павялічыць здабычу газа з нафтавых і чыста-газавых месцанараджэнняў за трэцюю пяцігодку ў 3,5 раза. Пабудаваць і ўвесці ў эксплаатацыю рад прамысловых станцый падземнай газіфікацыі ў Данбасе, у Падмаскоўным басейне і на Усходзе СССР, са скарыстаннем атрымліваемага газа для энергетыкі, хімічнай прамысловасці і комунальнай гаспадаркі. Развіць скарыстанне коксавых і доменных газаў шляхам будаўніцтва сеткі магістральных газаправодаў, у першую чаргу ў Данбасе.

Стварыць прамысловасць штучнага вадкага паліва на аснове гідрыравання цвёрдага паліва, у першую чаргу, на Усходзе, а таксама сінтэзу вадкага паліва з газа.

5. У галіне **электрагаспадаркі** ліквідаваць маючуюся частковую дыспрапорцыю паміж вялікім ростам прамысловасці і недастатковым павелічэннем магутнасцей электрастанцый з тым, каб рост электрастанцый апярэджваў не толькі рост прамысловасці, але і забяспечваў стварэнне значных рэзерваў электрычных магутнасцей. У адпаведнасці з гэтым павялічыць агульную магутнасць электрастанцый за пяцігоддзе ў 2,1 раза. У будаўніцтве цеплавых электрастанцый перайсці да невялікіх і сярэдніх электрастанцый у 25 тысяч кіловат і ніжэй. Асудзіць, як няправільнае і шкоднае для народнай гаспадаркі, захапленне буйнымі электрастанцыямі на шкоду невялікім і сярэднім. Магутнасць раённых цеплавых электрастанцый зацвярджаць Ураду ў кожным асобным выпадку. Шырока ўнядрыць навейшую энергетычную тэхніку, высокае даўленне і перагрэў пару, прымяненне навейшых цеплафікацыйных турбін і аўтаматызацыю асноўных вытворчых працэсаў электрастанцый і сецевай гаспадаркі.

6. Ператварыць **хімічную прамысловасць** у адну з вядучых галін прамысловасці, поўнасцю здавальняючых патрэбнасці народнай гаспадаркі і абароны краіны. Трэцяя пяцігодка—пяцігодка хіміі. З'езд пастанаўляе павялічыць прадукцыю хімічнай прамысловасці ў 2,3 раза, гэта значыць значна вышэй росту прамысловасці ў цэлым. Значна павялічыць вытворчасць серназотнай кіслаты, сінтэтычнага аміяка, штучнага валакна і пластычных мас. Стварыць новыя галіны арганічнага сінтэзу (сінтэтычны спірт, уксусная кіслата і інш.) на аснове скарыстання пабочных прадуктаў нафтаперапрацоўкі, вытворчасці каучуку, коксу і прыродных газаў. Забяспечыць ва ўсіх галінах хімічнай прамысловасці цвёрды тэхналагічны рэжым і няўхільнае ўнядрэнне навейшых дасягненняў: інтэнсіфікацыя хімічнай вытворчасці, пераход з перыядычнага працэсу на бесперапынны, скарыстанне высокіх даўленняў, развіццё электрахімічных метадаў. Механізіраваць працаёмкія работы ў хімічнай прамысловасці, развіць аўтаматызацыю вытворчасці.

7. У галіне **чорнай металургіі**, развіццё якой у многім вызначае рост усёй прамысловасці і народнай гаспадаркі і таму патрабуе асобых пастаянных клопатаў аб павелічэнні вытворчых магутнасцей, дабіцца няўхіль-

(ПРАЦЯГ НА 3-й СТАР.)

Працяг тэзісаў даклада тав. В. МОЛАТАВА

вага і сур'ёзнага ўздыму вытворчасці. Трэцяя пяцігодка — пяцігодка спецыяльных сталей. З'езд пастанаўляе павялічыць выпуск якаснага пракату ў два разы і забяспечыць рэзкае павелічэнне выпуску спецыяльных сталей: цвёрдых сплаваў, нержавеючых, кіслота-і жараўпорных, інструментальных, прэцэзійных, трансфарматарных, а таксама ферасплаваў. Шырока разгарнуць выплаўку драўнінна-вугальных чыгуноў з чыстых ад серы і фосфару руд. Ліквідаваць шкодніцкую спецыялізацыю пракатных станаў, прыводзячую да сустрэчных і дальніх перавозак металу, і забяспечыць на асноўных металургічных базах краіны пракат усіх найбольш ходавых сартоў металу. Стварыць на Далёкім Усходзе новую металургічную базу з поўным металургічным цыклам для забеспячэння ўсіх патрэбнасцей машынабудаўніцтва на месцы. Павялічыць за пяцігоддзе ўдзельную вагу ўсходніх раёнаў Саюза ў выплаўцы чыгуну з 28 да 35 працантаў ад агульнай выплаўкі ў краіне.

8. Павялічыць вытворчасць **каляровых металаў** да размераў, забяспечваючых здавальненне шпарка растучых патрэбнасцей народнай гаспадаркі і абароны краіны. У 1942 годзе выплаўку чорнай медзі павялічыць у 2,8 раза, выплаўку алюмінію (уключаючы сілумін) — у 3,3 раза ў параўнанні з 1937 годам. Забяспечыць высокія тэмпы вытворчасці свінцу, цынку, нікелю, волава, магнія, вальфраму, малібдэну. Шырока ўнядрыць замяніцелі каляровых металаў ва ўсіх галінах машынабудаўніцтва.

9. Пакончыць з адставаннем **лясной прамысловасці.** Ажыццявіць шырокую комплексную механізацыю ўсіх вытворчых працэсаў лесазагатовак на базе газагенератараў і паравых рухавікоў. Максімальна скарыстаць сезонныя перавагі зімовых лесазагатовак, адначасова забяспечваючы круглагадовыя загатоўкі драўніны. Стварыць на лясных біржах буйныя запасы лесу натуральнай сушкі. Усямерна развіць папяровую і лесахімічную прамысловасць, асабліва гідроліз драўніны.

10. З'езд пастанаўляе павялічыць вытворчасць прадметаў шырокага спажывання ў трэцяй пяцігодцы ў 1,7 раза.

У **лёгкай прамысловасці** поўнасцю скарыстаць узросшыя рэсурсы сыравіны для павелічэння вытворчасці, пашырэння асартыменту і павышэння якасці прадукцыі, з адначасовым стварэннем неабходных запасаў сыравіны. Ліквідаваць дыспрапорцыю паміж падрыхтоўчымі і прадзільнымі цэхамі, а таксама паміж ткацтвам і адстаўшым прадзеннем. Тэхнічна ўдасканаліць абсталяванне баваўняна-папяровай прамысловасці: унядрыць высокаскарасныя і аднапрацэсныя машыны, прыборы высокіх выцяжак, аўтаматычныя ткацкія станкі.

У **харчовай прамысловасці** значна пашырыць асартымент прадукцыі, асабліва вышэйшых і першых сартоў, палепшыць якасць выпускаемых прадуктаў, стварыць масавую вытворчасць кулінарыі і паўфабрыкатаў. Рашуча пераадалець адставанне рыбнай прамысловасці.

11. Усямерна развіваць **мясцовую прамысловасць і прамкааперацыю,** якія з'яўляюцца буйнай крыніцай здавальнення растучых патрэбнасцей працоўных. Лічачы недастатковым цяперашні тэмп іх росту, дабіцца на працягу пяцігоддзя павелічэння выпуску прадукцыі мясцовай прамысловасці і прамкааперацыі не менш, чым у два разы. Побач з павелічэннем выпрацоўкі прадметаў шырокага спажывання, што з'яўляецца асноўнай задачай мясцовай прамысловасці і прамкааперацыі, неабходна ўсямерна развіваць здабычу мясцовых відаў паліва і вытворчасць будматэрыялаў.

12. Устаноўлены план росту прамысловай прадукцыі і далейшыя задачы асваення новай тэхнікі патрабуюць значнага росту прадукцыйнасці працы і сур'ёзнага зніжэння сабекошту прадукцыі. З'езд вызначае на трэцюю пяцігодку:

а) Рост **прадукцыйнасці працы** ў прамысловасці за трэцюю пяцігодку на 65 працантаў, што павінна забяспечыць у 1942 годзе супроць 1937 года прырост прамысловай прадукцыі толькі за кошт павелічэння прадукцыйнасці працы на 62 мільярды рублёў.

б) **Зніжэнне сабекошту** прамысловай прадукцыі за пяцігоддзе (у цэнах 1937 г.) на 11 працантаў, што павінна забяспечыць дзяржаве ў 1942 годзе эканомію ў параўнанні з 1937 годам у размеры 21 мільярда рублёў.

Неабходна ўсямерна павышаць якасць прадукцыі ва ўсіх галінах прамысловасці, арганізаваць барацьбу са стратамі ў вытворчасці, знізіць нормы расходвання сыравіны, матэрыялаў, паліва і электраэнергіі.

13. XVIII з'езд ВКП(б) вызначае рост прадукцыі ва ўсёй **сельскай гаспадарцы** з 19,8 мільярда рублёў у 1937 годзе (у цэнах 1926—1927 г.г.) да 30,2 мільярда рублёў у 1942 годзе, гэта значыць на 53 працэнты. Па важнейшых галінах сельскай гаспадаркі з'езд вызначае наступныя заданні:

а) Па **зярну** забяспечыць, супроць сярэднегадовага збору зерневых у другой пяцігодцы ў размеры 5,5 мільярда пудоў, сярэднегадовы збор зярна ў трэцяй пяцігодцы ў размеры 7 мільярдаў пудоў, гэта значыць рост на 27 працантаў.

б) Па **тэхнічных культурах** для 1942 года: цукровыя буракі — збор у 300 мільёнаў цэнтнераў пры ўраджайнасці ў 250 цэнтнераў з гектара; бавоўнасырэц — 32,9 мільёна цэнтнераў пры ўраджайнасці палівной бавоўны ў 19 цэнтнераў з гектара; ільно-валакно — 8,5 мільёна цэнтнераў пры ўраджайнасці ў 4,6 цэнтнера з гектара.

в) Прырост **пагалоўя жывёлы** і рост таварнай прадукцыі жывёлагадоўлі ў размерах, поўнасцю забяспечваючых вырашэнне праблемы жывёлагадоўлі ў СССР. Пагалоўе коней павялічыць на 35 працантаў, буйнай рагатай жывёлы на 40 працантаў, свіней на 100 працантаў, авечак і коз на 110 працантаў. Павысіць прадукцыйнасць жывёлагадоўлі шляхам паляпшэння пароднасці жывёлы і карэннага паляпшэння племяннай справы, правільнага раёніравання парод, умацавання кармавой базы, паляпшэння догляду за жывёлай.

г) Стварыць вакол Масквы, Ленінграда, Баку, Харкава, прамысловых цэнтраў Данбаса, Кузбаса, Горкага і ўсіх іншых буйных гарадоў **бульбяна-гароднінныя і жывёлагадоўчыя базы,** забяспечваючыя поўнасцю снабжэнне гэтых цэнтраў гароднінай, бульбай і, у значнай ступені, малаком і мясам.

д) Забяспечыць пасевы зерневых і іншых культур выключна высокасортным і палепшаным **адборным насеннем** як селекцыйных, так і мясцовых сартоў. Унядрыць у калгасах і саўгасах правільныя севазвароты з прымяненнем травасеяння і чорных папараў, забяспечваючыя значнае павелічэнне пладароддзя глебы, рост ураджайнасці і стварэнне моцнай кармавой базы для растучай жывёлагадоўлі.

е) Завяршыць у трэцяй пяцігодцы **комплексную механізацыю** сельскагаспадарчых работ. Шырока ўнядрыць перадавую аграгэхніку з навуковым скарыстаннем вялікага практычнага вопыту перадавікоў сельскай гаспадаркі.

ж) На аснове далейшай механізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці і росту прадукцыйнасці працы, на справе ператварыць **саўгасы** ў высокапрадукцыйныя, высокарэнтабельныя гаспадаркі, служачыя прыкладам арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, прыкладам высокай яе ўраджайнасці і прадукцыйнасці.

14. З'езд устанаўлівае рост **грузаабароту** чыгуначнага транспарту з 355 мільярдаў тона-кілометраў у 1937 годзе да 510 мільярдаў тона-кілометраў у 1942 годзе; рачнога транспарту—з 33 мільярдаў да 58 мільярдаў тона-кілометраў; марскога транспарту — з 37 мільярдаў тона-кілометраў да 51 мільярда тона-кілометраў. Важнейшай задачай транспарту з'яўляецца ўпарадкаванне планіравання грузаабароту з мэтай усямернага скарачэння дальніх чыгуначных перавозак, ліквідацыі сустрэчных і нерацыянальных перавозак і далейшага павышэння ўдзельнай вагі воднага і аўтатранспарту ў грузаабароце краіны.

У адпаведнасці з гэтым з'езд устанаўлівае наступныя заданні па транспарту на трэцюю пяцігодку:

а) Павялічыць **парк лакаматываў** на 7.370 адзінак, у тым ліку: серыі «ФД» па 1.870 паравозаў, кандэнсацыйных паравозаў на 3.200, пасажырскіх паравозаў серыі «ІС» на 1.500. Кандэнсацыйныя паравозы ў бліжэйшыя годы павінны заняць вядучае месца ў грузавым парку паравозаў.

б) Павялічыць **вагонны парк** грузавых вагонаў на 178 тысяч чатырохвосных, парк пасажырскіх вагонаў — на 12 тыс. Абсталяваць аўтасцэпкай 300 тысяч вагонаў дзеючага таварнага парка і 4 тысячы пасажырскіх вагонаў. Абсталяваць аўтатармазамі 200 тысяч вагонаў дзеючага таварнага парка. Пашырыць рамонтную базу паравозаў і вагонаў, асабліва на чыгунках Урала, Сярэдняй Азіі, Сібіры, Далёкага Усходу.

в) Для забеспячэння далейшай рэканструкцыі чыгуначнага транспарту і асабліва чыгуначнага пуці пабудаваць у трэцяй пяцігодцы **новых чыгунак** і здаць у эксплаатацыю 11 тысяч кілометраў. Правесці ўкладку другіх пуцей на працяжэнні 8 тысяч кілометраў.

г) **Электрыфіцыраваць** 1.840 кілометраў чыгунак, у першую чаргу горных чыгунак, ліній, маючых напружаныя размеры грузаабароту, а таксама буйнейшыя вузлы з інтэнсіўным прыгарадным рухам.

д) Развіць **чыгуначныя станцыі** і вузлы, у першую чаргу на напрамках, звязваючых Данбас з Крывым Рогам, Ленінградам і Масквой, усходнія раёны Урала, Паўночны край, Мурманскую вобласць з цэнтральнай часткай СССР, Заходнюю Сібір з Сярэдняй Азіяй, на чыгунках Паўднёва-Заходніх, Заходніх і Усходніх.

е) Ліквідаваць адставанне **воднага транспарту,** павысіць яго ролю ў абслугоўванні народнай гаспадаркі, асабліва ў перавозках масавых грузаў: лес, хлеб, вугаль, нафта. Палепшыць тэхнічнае становішча марскога і рачнога флота, папоўніць яго больш дасканалымі тыпамі суднаў, шырока ўнядрыць газагенератарныя ўстаноўкі на рачных суднах. Пашырыць будаўніцтва суднарамонтнай базы і марскіх партоў.

Правесці шырокія мерапрыемствы па рэканструкцыі і прывядзенню ў парадак існуючых водных пуцей, рэканструіраваць пуць Астрахань—Горкі—Рыбінск—Масква з тым, каб у канцы трэцяй пяцігодкі стварыць глыбакаводны транзітны пуць ад Астрахані да Масквы з забеспячэннем глыбіні на ўсіх перакатах не менш 2,6 метра. Разгарнуць рэканструкцыю Волга-Балтыйскага воднага пуці. Агульнае працяжэнне ўнутраных суднаходных водных пуцей павялічыць за пяцігоддзе з 101 тысячы кілометраў да 115 тысяч кілометраў.

Ператварыць к канцу трэцяй пяцігодкі **Паўночны Марскі Пуць** у нармальна дзеючую водную магістраль, забяспечваючую планамерную сувязь з Далёкім Усходам.

ж) Арганізаваць рэгулярны рух **аўтамабільнага транспарту** на аўтамагістралях, трактах і грузанапружаных пад'ездах да гарадоў, чыгуначных станцый і водных пуцей. Павялічыць аўтаперавозкі за пяцігоддзе ў 4,6 раза. Пабудаваць і рэканструіраваць 210 тысяч кілометраў дарог, рашуча павялічыўшы ў параўнанні з другой пяцігодкай удзельную вагу будаўніцтва удасканаленых гудраніраваных, асфальта-бетонных і бетонных дарог.

з) Па **авіятранспарту** — павялічыць працяжэнне паветраных пуцей, абсталяваць трасы паветраных магістралей, пашырыць і палепшыць наземныя пабудовы для авіятранспарту.

і) Павысіць **прадукцыйнасць працы** ў трэцяй пяцігодцы на 32 працанты на чыгуначным транспарце і на 38 працантаў на водным транспарце, механізіраваць пагрузачна-разгрузачныя работы на чыгуначным, водным і аўтамабільным транспартах.

15. З'езд падкрэслівае неабходнасць большага развіцця ўсіх відаў **сувязі,** асабліва міжгароднай.

Завяршыць устанаўленне прамой тэлефоннай сувязі паміж Масквой і ўсімі рэспубліканскімі, краявымі і абласнымі цэнтрамі, а таксама дапоўніць радыяльную сістэму вузлавой сістэмай сувязі паміж буйнейшымі цэнтрамі СССР. Поўнасцю завяршыць тэлефанізацыю раённых цэнтраў, сельсаветаў, МТС і саўгасаў. Павялічыць у 2,3 раза колькасць прыёмных радыётрансляцыйных кропак. Пабудаваць у радзе буйных гарадоў тэлевізійныя цэнтры.

16. Важнейшай умовай выканання заданняў праграмы росту вытворчасці ў трэцяй пяцігодцы з'яўляецца падрыхтоўка кваліфіцыраваных **рабочых кадраў, тэхнікаў і інжынераў,** а таксама шырокае разгортванне работ па ўнядрэнню навейшай тэхнікі і навуковай арганізацыі вытворчасці. З'езд лічыць неабходным прадугледзіць у трэцім пяцігадовым плане:

а) Разгортванне шырокай сеткі школ і курсаў па падрыхтоўцы і перападрыхтоўцы кваліфіцыраваных рабочых і майстраў сацыялістычнай працы.

б) Выпуск 1,4 мільёна тэхнікаў розных спецыяльнасцей і 600 тысяч спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй.

III. План новага будаўніцтва і яго размяшчэння па трэцяй пяцігодцы

1. У адпаведнасці з планам росту вытворчасці, XVIII з'езд ВКП(б) устанаўлівае аб'ём **капітальных работ** па народнай гаспадарцы па трэцяй пяцігодцы ў размеры 180 мільярдаў рублёў (у дзеючых каштарысных цэнах) супроць 115 мільярдаў рублёў за другую пяцігодку, з іх:

а) У **прамысловасць**—103.3 мільярда рублёў супроць 58,6 мільярда рублёў у другой пяцігодцы, у тым ліку: па прамысловасці, выпускаючай сродкі вытворчасці, — 86.8 мільярда рублёў супроць 49,8 мільярда рублёў за другую пяцігодку, альбо рост на 74 працанты; па прамысловасці, выпускаючай сродкі шырокага спажывання, — 16,5 мільярда рублёў супроць 8,8 мільярда рублёў у другой пяцігодцы, альбо рост на 88 працантаў.

б) У **транспарт** — 35,8 мільярда рублёў супроць 20,7 мільярда рублёў у другой пяцігодцы, альбо рост на 73 працанты.

в) У **сельскую гаспадарку** — 10,6 мільярда рублёў, у тым ліку: у МТС—5,2 мільярда рублёў, на ірыгацыю і меліярацыю — 1,2 мільярда рублёў.

2. З'езд зацвярджае **ўвод у дзеянне** новых і рэканструіраваных прадпрыемстваў у трэцяй пяцігодцы коштам 179 мільярдаў рублёў (у дзеючых каштарысных цэнах) супроць 103 мільярдаў рублёў у другой пяцігодцы.

З'езд адзначае, што ўстаноўлены аб'ём капітальных работ і праграма ўводу ў дзеянне новых і рэканструіраваных прадпрыемстваў забяспечваюць далейшы вялікі рост вытворча-тэхнічнай базы СССР і ўтварэнне неабходных рэзерваў магутнасцей у важнейшых галінах народнай гаспадаркі. У трэцяй пяцігодцы вырастаюць:

а) **Вытворчыя магутнасці**—па электрастанцыях з 8,1 мільёна кілават на канец другой пяцігодкі да 17,2 мільёна кілават у трэцяй пяцігодцы; па вугальнай прамысловасці — у 1,7 раза з давядзеннем к канцу трэцяй пяцігодкі магутнасці шахт да 285 мільёнаў тон вугалю; па чорнай металургіі (чыгун)—да 24 мільёнаў тон; па каляровай металургіі (медзь) — у 2,4 раза; па алюмінію—у 3,8 раза; па аўтамабільнай прамысловасці — у 2,4 раза; па баваўняна-папяровай прамысловасці (верацёны) — у 1,5 раза.

б) **Асноўныя фонды** па ўсёй народнай гаспадарцы — з 189,3 мільярда рублёў да 347,0 мільярдаў рублёў, альбо на 83,6 працанта, у тым ліку: па прамысловасці — з 68,2 мільярда рублёў да 142,4 мільярда рублёў; па сельскай гаспадарцы — з 23,2 мільярда рублёў да 31 мільярда рублёў; па транспарту — з 38,7 мільярда рублёў да 69,1 мільярда рублёў.

3. З'езд лічыць, што ў **размяшчэнні новага будаўніцтва** ў трэцяй пяцігодцы па раёнах СССР неабходна выходзіць з набліжэння прамысловасці да крыніц сыравіны і раёнаў спажывання ў мэтах ліквідацыі нерацыянальных і празмерна дальніх перавозак, а таксама — далейшага ўздыму ў мінулым эканамічна адсталых раёнаў СССР. У адпаведнасці з гэтым у трэцім пяцігадовым плане неабходна:

а) У **асноўных эканамічных раёнах** Саюза забяспечыць комплекснае развіццё гаспадаркі і арганізаваць здабычу паліва і вытворчасць такіх відаў прадуктаў, як цэмент, алебастр, хімічныя ўгнаенні, шкло, масавыя вырабы лёгкай і харчовай прамысловасці ў размерах, забяспечваючых патрэбнасць гэтых раёнаў. Асобае значэнне мае забеспячэнне на месцы паліва і некаторымі цяжкімі к перавозцы прадуктамі тых буйных прамысловых раёнаў, залежнасць якіх ад дальняга прывозу вялікай колькасці грузаў павялічылася ў сувязі з іх прамысловым ростам і шпаркім павелічэннем гарадскога насельніцтва.

Такія прадукты харчавання, спажываемыя ўсюды ў масавай колькасці, як бульба, гародніна, малочныя і мясныя прадукты, мука, кандзіцерскія вырабы, піва, а таксама рад прамысловых вырабаў масавага спажывання — галантарэя, вырабы швейнай прамысловасці, мэбля, цэгла, вапна і т. д., павінны ў дастатковай колькасці выраблящца ў кожнай рэспубліцы, краі і вобласці.

Забяспечыць належны кантроль за выкананнем рашэнняў ЦК ВКП(б) і СНК СССР аб забароне будаўніцтва новых прадпрыемстваў у Маскве і Ленінградзе, а таксама распаўсюдзіць гэту пастанову на Кіеў, Харкаў, Растоў-на-Дану, Горкі, Свярдлоўск, у якіх надалей забараніць будаўніцтва новых прадпрыемстваў.

б) У такіх **эканамічных ачагах** краіны, як усходнія раёны, Урал і Паволжжа, у трэцяй пяцігодцы стварыць прадпрыемствы-дублёры па раду галін машынабудаўніцтва, нафтаперапрацоўкі і хіміі, каб устраніць выпадковасці ў снабжэнні некаторымі прамысловымі прадуктамі з прадпрыемстваў-унікумаў.

в) Прадугледзець больш шпаркі рост аб'ёму капітальных работ і будаўніцтва новых прадпрыемстваў ва **ўсходніх** і **далёка-ўсходніх** раёнах Саюза ССР. Прадугледзець усямерна развіццё металургічнай базы ў гэтых раёнах, для чаго з агульнай колькасці доменных пячэй тры чвэрці іх пабудаваць у трэцяй пяцігодцы ва ўсходніх раёнах краіны.

Стварыць новую буйную вытворчую базу тэкстыльнай прамысловасці на Усходзе СССР з перапрацоўкай сярэднеазіяцкай бавоўны. На Далёкім Усходзе прадугледзець шпарныя тэмпы развіцця здабычы вугалю, а таксама цэменту ў размерах, забяспечваючых поўнасцю яго патрэбнасці.

г) Забяспечыць далейшы гаспадарчы і культурны ўздым **нацыянальных рэспублік** і **абласцей,** у адпаведнасці з асноўнымі задачамі размяшчэння прадукцыйных сіл у трэцяй пяцігодцы.

4. З'езд лічыць неабходным у трэцяй пяцігодцы сканцэнтрыраваць увагу на наступных важнейшых будоўлях:

а) У **машынабудаўніцтве,** у адпаведнасці з устаноўленай на трэцюю пяцігодку праграмай вытворчасці, значна перавышаючай агульны тэмп уздыму прамысловасці, шырока разгарнуць будаўніцтва і паскорыць увод у дзеянне новых заводаў, у асаблівасці станкабудаўнічых і энергетычнага абсталявання. Закончыць будаўніцтва трох заводаў цяжкага станкабудаўніцтва, завода фрэзерных станкоў у Горкім, станкоў аўтаматаў у Кіеве і разгарнуць будаўніцтва раду новых станкабудаўнічых заводаў сярэдняй магутнасці па вырабу шліфавальных, зубарэзных, прадольна-стругальных станкоў, карусельных, расточных і станкоў-аўтаматаў, а таксама заводаў кузнечна-прэсавага абсталявання. Пабудаваць на працягу трэцяй пяцігодкі і ўвесці ў дзеянне пяць заводаў турбабудаўніцтва, у тым ліку заводы турбін у раёнах Свярдлоўска, Орска, Новасібірска, Новачэркаска, Калугі і адпаведныя ім заводы катлабудаўніцтва і дапаможнага энергетычнага абсталявання. Закончыць будаўніцтва Горкаўскага і Маскоўскага аўтазаводаў. Пабудаваць завод малалітражных аўтамабіляў, рад новых аўтазборачных заводаў і разгарнуць будаўніцтва новых заводаў грузавых аўтамашын у Сібіры і на Далёкім Усходзе, а таксама раду сумежных прадпрыемстваў аўтапрамысловасці. Пабудаваць завод прадзільных машын у Курску і ткацкіх станкоў у Заходняй Сібіры. Закончыць будаўніцтва Саратаўскага шарыкападшыпнікавага завода і разгарнуць будаўніцтва двух новых шарыка-і ролікападшыпнікавых заводаў. Пабудаваць адзін—два заводы цяжкага і сярэдняга хімічнага машынабудаўніцтва.

б) У галіне **электрыфікацыі** важнейшай часткай будаўнічай праграмы з'езд лічыць прырост магутнасцей за кошт будаўніцтва новых невялікіх і сярэдніх электрастанцый, а таксама ўзмацненне будаўніцтва гідраэлектрастанцый. Разгарнуць будаўніцтва найвялікшага ў свеце збудавання — двух Куйбышаўскіх гідрастанцый агульнай магутнасцю ў 3,4 млн. кілават, адначасова вырашаючага праблему арашэння засушлівых зямель для дасягнення ўстойлівых ураджаяў у Завольжы і справу суднаходства па Волзе і Каме. Пачаць таксама будаўніцтва Калужскай гідраэлектрастанцыі на р. Оке. Закончыць будаўніцтва і ўвесці ў дзеянне наступныя гідрастанцыі: Угліцкую, Рыбінскую, Чырчыкскую, Канакірскую, Свір-2, Ніва-2, Сухумскую і іншыя; прыступіць да будаўніцтва новых гідрастанцый: Верхне-Камскай, Мінгічаурскай і Усць-Каменагорскай, а таксама шырока разгарнуць будаўніцтва невялікіх мясцовых гідрастанцый. Прадугледзіць будаўніцтва 91 раённых цеплавых электрастанцый з уводам у дзеянне: Кураxоўскай, Несветаеўскай, Кіраўскай у Ленінградзе, Фрунзенскай у Маскве, Чэлябінскай ЦЭЦ, Сумгаіцкай, Комсамольскай, Кіеўскай, Нікалаеўскай, Кірава-Чэпецкай, Сызранскай, Орскай, Карагандзінскай, Краснаярскай, Хабараўскай, Кувасайскай і іншых. Пабудаваць у раёне Іванава новую цеплаэлектрастанцыю на торфе для тэкстыльнай прамысловасці.

Агульны прырост магутнасцей па электрабудаўніцтву за трэцюю пяцігодку вызначыць у 9 мільёнаў кілават, забяспечыўшы стварэнне ў прамысловых раёнах пастаяннага энергетычнага рэзерва магутнасцю ў 10—15 працантаў.

в) У **вугальнай прамысловасці** разгарнуць будаўніцтва шахт як па здабычы каменнага вугалю, так і па здабычы бурага вугалю. Асвоіць новыя раёны здабычы вугалю, асабліва на Урале, у Башкірыі, Сярэдняй Азіі, Усходняй Сібіры, Забайкаллі, Хабараўскім і Прыморскім краях, на Украіне, у Кіргізскай і Таджыкскай ССР. Будаваць, галоўным чынам, шахты сярэдняй і невялікай магутнасці, усямерна скарачаючы і паскараючы тэрміны будаўніцтва. Усяго за пяцігоддзе закласці новых каменнавугальных шахт на агульную магутнасць 150 мільёнаў тон, з уводам у дзеянне 130 мільёнаў тон.

У **нафтавай прамысловасці** забяспечыць увод у дзеянне новых магутнасцей нафтаперапрацоўчых заводаў на 15 мільёнаў тон і, апрача таго, крэкінг-установак на 4,5 мільёна тон. Рашаючай задачай у трэцяй пяцігодцы ...лічыць стварэнне яшчэ адной магутнай нафтавай базы ў раёне паміж Волгай і Уралам, пабудаваўшы ў ім нафтаперапрацоўчыя заводы на магутнасць 6 мільёнаў тон. Забяспечыць разгортванне геолага-пошукавых і разведачных работ у новых раёнах здабычы нафты: паміж Волгай і Уралам, у Сібіры, у Далёка-Усходнім краі, на Украіне і ў Сярэдняй Азіі.

Па **тарфяной** і **сланцавай** прамысловасці забяспечыць неабходны рост капітальных работ. Прадугледзіць будаўніцтва заводаў штучнага абязводжвання торфу, якое кладзе аснову для ліквідацыі сезоннасці торфаздабычы. Ажыццявіць будаўніцтва двух — трох коксавых заводаў, прадугледзеўшы выпрацоўку на іх таксама хімічных прадуктаў.

г) У **чорнай металургіі** закончыць будаўніцтва Магнітагорскага камбіната, Нова-Тагільскага і Петроўска-Забайкальскага заводаў, Амурстальбуда, Запарожсталі, Азоўсталі, Жэсцебуда, Уральскага і Нікапольскага (па скарочанаму праекту) трубных заводаў. Пачаць будаўніцтва новых металургічных заводаў на Паўднёвым Урале (на халілаўскіх і бакальскіх рудах) і ва Усходняй Сібіры, завода зварных труб на Урале, аднаго трубапракатнага завода ў Сібіры і трубаліцейнага завода ў цэнтры. На базе скарыстання лому і металаадыходаў разгарнуць будаўніцтва невялікіх перарабляючых заводаў для мясцовых патрэбнасцей у раёнах Сярэдняй Азіі і Закаўказзя. Усяго за трэцюю пяцігодку пабудаваць 20 новых доменных пячэй і аднавіць тры драўнінна-вугальныя доменныя печы на Урале.

д) У **каляровай металургіі** закончыць будаўніцтва Прыбалхашскага медзеплавільнага камбіната, Сярэдне-Уральскага і Блявінскага камбінатаў. Разгарнуць будаўніцтва Джэзказганскага і Алмалыкскага медзеплавільных камбінатаў, а таксама свінцовых і цынкавых заводаў на Алтаі. Увесці ў дзеянне Уральскі алюмініевы камбінат, а таксама Кандалакшскі і Рыбінскі алюмініевыя заводы, Ціхвінскі гліназемны завод, Паўднёва-Уральскі і Паўночны нікелевыя камбінаты. Пачаць будаўніцтва раду новых прадпрыемстваў па вытворчасці свінцу, цынку, волава, вальфраму і малібдэну. Пабудаваць заводы каляровага пракату і біметалу, а таксама па перапрацоўцы алюмініевых і магніевых сплаваў.

е) У **хімічнай прамысловасці** разгарнуць будаўніцтва новых тукавых камбінатаў, содавых, серна-кіслотных заводаў, галоўным чынам, на базе мясцовага калчадану і на газах металургічных заводаў і электрастанцый, заводаў сінтэтычнага каўчуку і шынных заводаў, з уводам у дзеянне 13 заводаў сінтэтычнага каўчуку, 7 кордных і 14 шынных заводаў, расканцэнтрыраваных па краіне. Пабудаваць два заводы штучнага вадкага паліва, 4—6 заводаў па перапрацоўцы натуральнага каўчуку і некалькі заводаў па перапрацоўцы адыходаў сінтэтычнага каўчуку і харчовай прамысловасці.

ж) спыніць завоз **цэменту** з Еўрапейскай часткі СССР ва ўсходнія раёны і рэспублікі Сярэдняй Азіі, для чаго пабудаваць новыя цэментныя заводы сярэдняй і невялікай магутнасці ўсяго на 4,4 мільёна тон, у тым ліку ў раёнах Далёкага Усходу, Сібіры, Казахскай ССР, рэспублік Сярэдняй Азіі і на Урале.

з) У **лясной прамысловасці** ўвесці ў дзеянне Салікамскі, Сяськi, Марыйскі, Краснаярскі, Камскі і Кандапожскі цэлюлозныя і цэлюлозна-папяровыя камбінаты. Разгарнуць будаўніцтва новых цэлюлозных, папяровых, фанерных, лесахімічных прадпрыемстваў і заводаў гідролізу драўніны. Прадугледзіць шпаркае развіццё лясной прамысловасці ў паўночных і паўночна-заходніх раёнах Еўрапейскай часткі СССР і на Урале, адпаведна змяніўшы размяшчэнне лесапільных заводаў і спыніўшы завоз лесу з Сібіры ў Еўрапейскую частку СССР.

і) У **лёгкай прамысловасці** ўвесці ў дзеянне новыя баваўняна-папяровыя фабрыкі ў Барнауле, Новасібірску і ў Кузбасе, а таксама ажыццявіць будаўніцтва невялікіх прадзільных фабрык у старых тэкстыльных раёнах для ліквідацыі дыспрапорцыі паміж прадзеннем і ткацтвам, увесці ў дзеянне другую чаргу Ташкенцкага баваўняна-папяровага камбіната, Ленінаканскую прадзільную фабрыку, Кіеўскі і Семіпалацінскі суконныя камбінаты, заводы гумавай падэшвы ў Калініне і штучнай скуры ў Казані. Разгарнуць будаўніцтва новых тэкстыльных фабрык у Заходняй Сібіры і Казахскай ССР, а таксама будаўніцтва раду новых трыкатажных і панчошных фабрык, невялікіх ільняных камбінатаў, скураных заводаў, абутковых і шаўковых фабрык.

к) У **харчовай прамысловасці** поўнасцю закончыць будаўніцтва і ўвод у дзеянне мясакамбінатаў у Орску, Энгельсе, Улан-Удэ, Іркуцку, Хабараўску, Свярдлоўску, Іванаве, Нальчыку, Куйбышаве, Днепрапятроўску, Варашылаўградзе, Ашхабадзе, Сталінабадзе; цукровых заводаў у Елань-Калено, Жэрдзеўцы, Савецкім (Курская вобласць), Алма-Ата, Нова-Троіцку. Пабудаваць рад новых спіртазаводаў, маслазаводаў, заводаў згушчонага і сухога малака, кандзіцерскіх і чайных фабрык. Разгарнуць будаўніцтва новых мясакамбінатаў сярэдняй магутнасці, цукровых заводаў, хлебазаводаў і халадзільнікаў.

У рыбнай прамысловасці павялічыць марскі рыбалоўны флот і закончыць будаўніцтва рыбных камбінатаў у Комсамольску, Хабараўску, Маскве і ў Муйнаку; халадзільнікаў — у Балхашы, Мангістау, Ахтарах, Соўгавані, Петрапаўлаўску-на-Камчатцы і 20 дробных халадзільнікаў у ДВК; суднаверфей — у Мурманску, Нікалаеўску-на-Амуры і Петрапаўлаўску-на-Камчатцы.

л) У **мясцовай прамысловасці** і прамкааперацыі разгарнуць будаўніцтва дробных прадпрыемстваў на базе мясцовай сыравіны і мясцовага паліва.

м) У **гарадскім будаўніцтве** забяспечыць разгортванне работ па жыллёваму будаўніцтву і па дабрабыту гарадоў і прамысловых цэнтраў. Пабудаваць новыя вадаправоды ў 50 гарадах, каналізацыю ў 45 гарадах, трамвай у 8 гарадах. Развіць газіфікацыю гарадской гаспадаркі.

Забяспечыць далейшае развіццё і рэканструкцыю Масквы і Ленінграда ў адпаведнасці з прынятымі планамі. Закончыць будаўніцтва трэцяй чаргі метро ў Маскве.

Закончыць к канцу трэцяй пяцігодкі асноўныя будаўнічыя работы па пабудове Палаца Саветаў.

н) У галіне **сельскай гаспадаркі** ажыццявіць будаўніцтва 1.500 МТС як за лік новых, так і за лік разбуйнення старых МТС. Забяспечыць неабходную рамонтную базу для трактараў, камбайнаў і іншых сельскагаспадарчых машын. Разгарнуць у саўгасах будаўніцтва жывёлагадоўчых пабудоў у размерах поўнага забеспячэння ўтрымання жывёлы.

Па ірыгацыі і меліярацыі закончыць усе пачатыя работы па буйнаму ірыгацыйнаму і асушальнаму будаўніцтву: Вахш, Калхіда, Невінамыскі канал, Мургабскі оазіс. Прыступіць да будаўніцтва арашальнай сістэмы ў Завольжы. Умацаваць вытворча-тэхнічную базу ў сельскай гаспадарцы раёнаў засухі.

о) Пабудаваць сетку новых зерневых **элеватараў** і **складаў** на агульную магутнасць звыш 10 мільёнаў тон прадуктаў, забяспечыўшы поўную ліквідацыю ўжо ў першай палавіне трэцяй пяцігодкі захоўвання хлеба ў буртах.

5. У мэтах паскарэння тэрмінаў будаўніцтва і ўводу ў дзеянне вытворчых магутнасцей, а таксама расканцэнтрыравання новых прадпрыемстваў па асноўных эканамічных раёнах краіны, XVIII з'езд ВКП(б) патрабуе рашучай **барацьбы з гігантаманіяй** у будаўніцтве і шырокага пераходу да пабудовы сярэдніх і невялікіх прадпрыемстваў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі Саюза ССР.

З'езд звяртае ўвагу на неабходнасць рашучага ўнядрэння ў практыку **скарасных метадаў будаўніцтва,** для чаго патрабуецца развіццё будаўнічай індустрыі, ператварэнне яе з адсталай у перадавую галіну народнай гаспадаркі, з шырокім развіццём комплекснай механізацыі і прымяненнем стандартных будаўнічых дэталей і канструкцый, пабудаваўшы [illegible] ныя для гэтага прадпрыемствы.

Для выканання намечанай [illegible] будаўнічых работ вызначыць [illegible] цюю пяцігодку рост **праду[кцыйнасці] працы** ў будаўніцтве на 75 [illegible] і зніжэнне кошту будаўнічых [работ к] канцу трэцяй пяцігодкі на 1[illegible] таў супроць узроўню канца [illegible] пяцігодкі.

IV. План далейшага павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных па трэцяй пяцігодцы

Выкананне першай і другой пяцігодкі азначала не толькі велізарны ўздым і сацыялістычнае пераўтварэнне народнай гаспадаркі разам з умацаваннем абараназдольнасці Савецкага Саюза, але і вялікі ўздым матэрыяльна-культурнага ўзроўню народаў СССР.

Трэцяя пяцігодка павінна забяспечыць яшчэ больш высокае здавальненне патрэб і запросаў працоўных у неабходных таварах, прадуктах, жыллі, у бытавым і культурным абслугоўванні насельніцтва. Выкананне трэцяй пяцігодкі забяспечвае, апрача таго, новы буйнейшы крок уперад у стварэнні магутнай матэрыяльнай базы для паследуючага развіцця прадукцыйных сіл, дабрабыту і культуры сацыялістычнага грамадства ў СССР. Цяпер справа ідзе не аб знішчэнні беспрацоўя і ліквідацыі жабрацтва ў вёсцы, — з гэтым мы ўжо справіліся поўнасцю і назаўсёды. Цяпер задача заключаецца ў стварэнні такога дабрабыту і павышэння культурнасці працоўных, якія адпавядаюць узросшым запросам савецкага народа, якія недасягальны для самых багатых краін капіталізма і азначаюць пачатак сапраўднага росквіту сіл сацыялізма, росквіту новай, сацыялістычнай культуры.

XVIII з'езд ВКП(б) устанаўлівае на трэцюю пяцігодку наступныя заданні ў галіне павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню рабочых і працоўных вёскі.

1. а) Павелічэнне **спажывання працоўных СССР** больш, чым у паўтара раза, у адпаведнасці з ростам даходаў рабочых, сялян і служачых.

б) Павелічэнне **колькаснасці рабочых і служачых** к канцу трэцяй пяцігодкі па ўсіх галінах народнай гаспадаркі на 17 працантаў у параўнанні з 1937 годам, сярэдняй заработнай платы на 35 працантаў і фонда заработнай платы на 62 працанты.

в) Павышэнне дзяржаўных выдаткаў на **культурна-бытавое абслугоўванне** працоўных горада і вёскі, гэта значыць выдаткаў па сацыяльнаму страхаванню і затратах дзяржавы на асвету, ахову здароўя, дапамогі многадзетным маці[кам] і на культурна-бытавое абслугоўванне рабочых і служачых — д[а] [illegible] мільярдаў рублёў супроць 30,8 мільярда рублёў у 1937 годзе, — рост больш чым у 1,7 раза.

(ПРАЦЯГ НА 4-Й СТАР.).

Працяг тэзісаў даклада тав. В. МОЛАТАВА

г) Значнае павелічэнне **даходаў калгаснікаў** у рэзультаце росту прадукцыйнасці працы ў калгасах, уздыму ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур і павелічэння прадукцыйнасці жывёлагадоўлі.

д) Правядзенне шырокага круга мерапрыемстваў для сур'ёзнага прасоўвання ўперад у ажыццяўленні гістарычнай задачы — **узняцця культурна-тэхнічнага ўзроўню рабочага класа СССР** да ўзроўню работнікаў інжынерна-тэхнічнай працы.

е) Ажыццяўленне ўсеагульнага **сярэдняга навучання** ў горадзе і завяршэнне ў вёсцы і ва ўсіх нацыянальных рэспубліках усеагульнага сямігадовага сярэдняга навучання з расшырэннем ахвату дзяцей дзесяцігадовым навучаннем з тым, каб павялічыць колькасць навучаючыхся ў пачатковых і сярэдніх школах у гарадах і рабочых пасёлках з 8,6 да 12,4 мільёна, а ў сельскіх мясцовасцях з 20,8 да 27,7 мільёна.

ж) Кантынгент навучаючыхся ў **ВНУ і ВТНУ** ўзняць да 650 тысяч чалавек з тым, каб галоўная ўвага ў бліжэйшыя годы была звернута на павышэнне якасці вышэйшай адукацыі.

з) Павелічэнне **сеці кінотэатраў, клубаў, бібліятэк,** дамоў культуры і чытальняў з шырокай арганізацыяй і павелічэннем у шэсць разоў стацыянарных і іншых гукавых кіноўстановак.

і) Значнае ўзмацненне работы **па ахове здароўя** працоўных, па паляпшэнню бальнічнай дапамогі, па расшырэнню санітарна-прафілактычных мерапрыемстваў, па аказанню радзільнай дапамогі рожаніцам і расшырэнню дзіцячых бальніц, па ўзняццю аховы працы і арганізацыі рабочага адпачынку і фізкультуры, з павелічэннем дзяржаўных затрат на ахову здароўя з 10,3 мільярда рублёў у 1937 годзе да 16,5 мільярда рублёў у 1942 годзе. Колькасць месц у пастаянных яслях і дзіцячых садах павялічыць у 1942 годзе да 4,2 мільёна супроць 1,8 мільёна ў 1937 годзе.

к) Узмацненне **жыллёвага будаўніцтва** ў гарадах і рабочых пасёлках з уводам у дзеянне за трэцюю пяцігодку 35 мільёнаў квадратных метраў новай жыллёвай плошчы.

2. У мэтах павышэння матэрыяльнага ўзроўню жыцця працоўных забяспечыць у трэцяй пяцігодцы ўсямернае развіццё культурнага совецкага гандлю і ў адпаведнасці з гэтым устанавіць:

а) Павелічэнне аб'ёму дзяржаўна-кааперацыйнага **таваразвароту** ў 1942 годзе да 206 мільярдаў рублёў супроць 126 мільярдаў рублёў у 1937 годзе, з павелічэннем абароту сталовых, рэстаранаў, кафэ і буфетаў у два разы.

б) Рост рознічнай дзяржаўна-кааперацыйнай **гандлёвай сеці** на 26 процантаў з паляпшэннем усёй гандлёвай справы (халадзільная гаспадарка, будаўніцтва гандлёвых баз і складаў, дастаўка і завоз тавараў), з асобым развіццём у шпарка растучых сельскагаспадарчых раёнах сеці крам і магазінаў з таварамі, абслугоўваючымі наспеўшыя бытавыя, рамонтныя і будаўнічыя патрэбы сялян.

3. З'езд вызначае рост **народнага даходу** за трэцюю пяцігодку ў 1,8 раза і ўстанаўлівае ў сувязі з гэтым поўную магчымасць забяспечыць растучымі даходамі насельніцтва і дзяржавы як патрэбы народнага спажывання, так і дзяржаўныя патрэбы ў развіцці народнай гаспадаркі, умацаванні абароназдольнасці і стварэнні неабходных дзяржаўных рэзерваў.

З'езд пацвярджае неабходнасць паляпшэння бюджэтнай і крэдытнай работы і ўмацавання совецкага рубля на аснове росту соцыялістычнай вытворчасці, узмоцненага развіцця таваразвароту і агульнага ўздыму матэрыяльнага ўзроўню жыцця народа.

* * *

У мэтах безумоўнага выканання пастаўленых трэцім пяцігадовым планам задач XVIII з'езд ВКП(б) патрабуе ад усіх партыйных, совецкіх, гаспадарчых і профсаюзных арганізацый:

а) жывой аператыўнасці і дзелавітасці гаспадарчага кіраўніцтва, сканцэнтрыравання работы кіраўнікоў на правільным падборы кадраў, на штодзённай фактычнай праверцы выканання ўстаноўленых партыяй і ўрадам заданняў;

б) правільнай арганізацыі заработнай платы рабочых, майстраў і інжынерна-тэхнічных работнікаў, з належным матэрыяльным заахвочваннем росту прадукцыйнасці працы;

в) разгортвання соцыялістычнага спаборніцтва і стаханаўскага руху з забеспячэннем у прадпрыемствах, установах і ў калгасах моцнай працоўнай дысцыпліны і высокай прадукцыйнасці працы ўсіх працоўных.

Для ажыццяўлення задач трэцяй пяцігодкі неабходна поўнасцю ліквідаваць вынікі контррэволюцыйнага шкодніцтва, шпіёна-трацкісцка-бухарынскіх агентаў фашызма і замежнага капітала, узняць большэвіцкую пільнасць ва ўсёй рабоце па будаўніцтву комунізма і заўсёды помніць указанне партыі аб тым, што пакуль існуе знешняе капіталістычнае акружэнне, разведкі замежных дзяржаў будуць засылаць да нас шкоднікаў, дыверсантаў, шпіёнаў і забойцаў, каб псаваць, пакасціць і аслабляць нашу краіну, каб перашкаджаць росту комунізма ў СССР.

Ажыццяўленне вялікіх задач трэцяга пяцігадовага плана настолькі цесна звязана з кроўнымі інтарэсамі рабочых, сялян і совецкай інтэлігенцыі, што забеспячэнне яго выканання залежыць, перш за ўсё, ад нас — комуністаў і непартыйных большэвікоў-кіраўнікоў, і асабліва ад нашага ўмення арганізаваць працу і ўзняць комуністычнае выхаванне працоўных. Ад усіх нас, ад кіраўнікоў і радавых рабочых, ...ных і калгаснікаў патрабуюцца, ...ю голаву, свядомыя адносіны ...абавязкаў, чэсная праца і да... стаючым для таго, каб трэці ...і план перамог, каб Совецкі ...біў новы гіганцкі крок па ... поўнага тaржаства комуніз... ...рашніх умовах, калі ў СССР ...на пануюць соцыялістычныя формы гаспадаркі, соцыялістычная ўласнасць, соцыялістычная арганізацыя працы, калі рашаючае значэнне для поспеху нашай справы набывае комуністычная свядомасць у рабоце на карысць нашай дзяржавы, народа і ўсіх працоўных,—гіганцка ўзнімаецца роля совецкай інтэлігенцыі, умеючай па-большэвіцку працаваць, па-большэвіцку змагацца за ўздым культурнасці і комуністычнай свядомасці працоўных. Цяпер, пасля канчатковага ўмацавання палітычных і эканамічных пазіцый соцыялістычнага грамадства ў СССР, вырашаюць справу кадры, асвоіўшыя тэхніку вытворчасці, вырашаюць справу совецкія культурныя сілы, узначальваючыя масы працоўных у іх вялікай барацьбе за поўную перамогу комунізма.

У капіталістычных краінах грамадства ўсё глыбей раз'ядаецца новым сусветным эканамічным крызісам, выкідваючым на вуліцу новыя мільёны беспрацоўных, узмацняючым жабрацтва і роспач сярод паднявольнай капіталу масы працоўных. У стане капіталізма тон задаюць фашысцкія краіны з іх унутраным крывавым тэрорам і знешняй імперыялістычнай агрэсіяй, прывёўшай ужо да другой імперыялістычнай вайны, з удзелам раду краін Еўропы і Азіі і пагражаючай разліцца далей. Усё гэта бясспрэчныя прызнакі ўзмацнення агульнага, нязлячымага крызіса капіталізма, паразітычнага гніення капіталізма, набліжэння яго краху. Тым адказней нашы абавязкі, абавязкі будаўнікоў першага соцыялістычнага грамадства, ужо ўспеўшага палітычна і эканамічна канчаткова стаць на свае ўласныя ногі, поўнага сіл і ўпэўненасці ў сваёй перамозе, нараджаючага бадзёрасць і веру ў сваё блізкае вызваленне ў працоўных усіх краін. Выкананне трэцяга пяцігадовага плана будзе лепшым сведчаннем усёперамагаючай сілы комунізма ў яго гістарычным спаборніцтве з капіталізмам.

XVIII з'езд ВКП(б) патрабуе ад усіх большэвікоў і ад усіх адданых справе будаўнікоў комунізма зрабіць усё для таго, каб яшчэ больш згуртаваць пад вялікім сцягам партыі Леніна—Сталіна рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыю для барацьбы за перамогу трэцяга пяцігадовага плана.

ВЕЧАРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ Ў МАСКВЕ

...АСКВА. (**Спец. кар.**). Пачынаючы з 29 студзеня, у Маскве праходзілі вечары беларускай літаратуры. Рабочыя і інтэлігенцыя сталіцы аказалі выключна цёплы прыём беларускім пісьменнікам, мастакам і артыстам і праявілі вялікую зацікаўленасць да літаратуры і мастацтва Совецкай Беларусі.

30 студзеня адбыліся два вечары, першы з іх—у клубе Маскоўскага дзяржаўнага універсітэта. Вечар адкрыў паэт Аляксей Суркоў. Ён гаварыў аб росквіце беларускай культуры, аб яе творчых дасягненнях, аб росце беларускай літаратуры. Паведамленне аб беларускай літаратуры зрабіў паэт І. Шапавалаў. Затым з чыткай сваіх твораў выступілі цёпла сустрэчаныя прысутнымі народны паэт БССР Янка Купала, пісьменнікі П. Броўка, П. Глебка, К. Крапіва, А. Куляшоў, З. Аксельрод, Э. Агняцвет, Г. Камянецкі. Маскоўскія паэты Я. Пеньноўскі, А. Суркоў, С. Ліпкін чыталі творы беларускіх паэтаў у перакладзе на рускую ...ву.

...канцы вечара адбылася сустрэча з ...трамі мастацтваў. У канцэрце вы... ...і народная артыстка БССР Алек...оўская, заслужаны артыст БССР ...ін і кампазітар Шчэглоў. якія ...алі беларускія народныя песні.

...эты-ж вечар адбылася таварыская ...эча з прадстаўнікамі друку ў Цэнтральным Доме журналіста. Работнікі друку надзвычай цёпла сустрэлі народнага паэта БССР Я. Купалу і народную артыстку БССР Л. Александроўскую.

31 студзеня беларуская дэлегацыя наведала аўтазавод імя Сталіна. Пасля агляду выдатнейшага палаца культуры аўтазавода адбылася сустрэча з рабочымі. Прысутныя з вялікай зацікаўленасцю заслухалі выступленні т. т. Суркова і Шапавалава і горача віталі народных паэтаў БССР Купалу і Коласа, пісьменнікаў Броўку, Глебку, Куляшова, Аксельрода, Камянецкага, Крапіву, Агняцвет, якія чыталі свае творы. Сустрэча закончылася канцэртам, у якім прынялі ўдзел салістка Беларускага радыёкамітэта Руч'ёва, народная артыстка БССР Александроўская і заслужаны артыст БССР Балоцін.

Першага лютага адбылася сустрэча беларускіх пісьменнікаў з рабочымі Маскоўскага чыгуначнага вузла. У гэты-ж дзень у Палітэхнічным музеі адбыўся вечар, прысвечаны беларускай літаратуры. Вечар адкрыў пісьменнік ордэнаносец Аляксей Талстой. З прывітаннем выступіў пісьменнік дэпутат Вярхоўнага Совета СССР Карнейчук.

Усяго ў Маскве адбылося восем вечароў беларускай літаратуры, якія прадэманстравалі перад працоўнымі сталіцы вялікія дасягненні літаратуры і мастацтва БССР.

ПІСЬМЕННІКІ-ОРДЭНАНОСЦЫ СОВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ

ЯНКА КУПАЛА

Народны паэт БССР

Народны паэт БССР Янка Купала адзначан вышэйшай узнагародай совецкага ўрада — ордэнам Леніна.

Выступіўшы ў беларускай літаратуры амаль 35 год назад, у змрочныя часы царызма, калі працоўныя масы Беларусі стагналі пад ярмом самаўладства, малады таленавіты паэт, выйшаўшы з народных глыбінь, Янка Купала адразу заявіў аб сабе, як аб прадстаўніку народнай беларускай літаратуры. Блізасць да народа, кроўная сувязь паэта з жыццём і барацьбой народных мас Беларусі жывілі шматгранную і багатую паэзію Купалы жыватворчымі сокамі. Народ, яго жыццё і рэволюцыйная барацьба, а таксама беларускі фальклор — з'яўляліся жывымі, невычэрпнымі крыніцамі высокай ідэйнасці і творчага натхнення паэта,— крыніцамі, з якіх Купала-рэаліст смела і рашуча, як ніхто ў беларускай літаратуры з яго папярэднікаў, поўнай жменяй чэрпаў тэмы, матывы, паэтычныя вобразы, абаяльную прастату і сілу выразіцельнасці сваёй паэзіі.

Янка Купала ў беларускай літаратуры з'яўляецца асновапаложнікам новага літаратурнага стылю, прадстаўніком рэволюцыйна-дэмакратычнага рэалізма. Рэзка і войстра супрацьстаўляючы сваю рэволюцыйна-дэмакратычную паэзію дваранска-буржуазнай, упадніцкай, антырэалістычнай літаратуры эпохі імперыялізма, Купала ў многіх творах («Отпаведзь», «Я не паэт», «Да сваіх песень», «Я не сокал», «Да сваіх думак» і г. д.) чотка выкладае ў паэтычнай форме свае эстэтычныя прынцыпы. Апяваць «долю-нядолю» народа, служыць сваёй творчасцю народу, «будзіць тых, хто церпіць без віны», заклікаць народныя масы на рэволюцыйную барацьбу супроць шматлікіх прыгнятальнікаў і эксплаататараў, за соцыяльнае і нацыянальнае вызваленне народа, — такія задачы ставіў перад сваёй музай Янка Купала з першых дзён сваёй паэтычнай творчасці. У сваіх поглядах на паэзію, на яе сутнасць і задачы Янка Купала асноўваўся і поўнасцю раздзяляў галоўныя, прынцыповыя палажэнні эстэтычнага кодэкса прадстаўнікоў рэволюцыйна-сялянскай дэмакратыі рускай (Некрасаў) і украінскай (Шэўчэнка) літаратур.

Янка Купала ў сваіх глыбока-рэалістычных народных, рэволюцыйна-дэмакратычных творах дакастрычніцкай пары («Перад вясельняй», «Там», «А хто там ідзе», «Што ты спіш», «Я мужык-беларус» і г. д.) падымаецца да адлюстравання і выражэння рэволюцыйных імкненняў працоўных мас беларускага народа, іх рэволюцыйнай барацьбы, іх імкнення змесці з твару зямлі самаўладства, памешчыкаў, казённую царкву.

Тонкі назіральнік і добры знаток сялянскага быту, псіхікі, народнага жыцця ў цэлым — Купала замалёўвае самыя рознастайныя бакі сялянскага жыцця.

Асабліва шырока разгарнуўся талент Купалы пасля Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі. Пераражыўшы часовыя хістанні, якія наглядаліся ў яго ў першыя годы пролетарскай рэволюцыі, і вызваліўшыся ад рэцыдываў народніцкага светапогляду і нацыяналістычных уплываў, Купала выйшаў на шырокую дарогу соцыялістычнай літаратуры. Такія паэтычныя тварэнні Купалы, як «Дзве сястры», «Арлянятам», «Сыходзіш вёска з яснай явы», «Алеся», «Хлопчык і лётчык», «Табе, правадыр», «Выпраўляла маці сына» і г. д. — з неаспрэчваемай відавочнасцю сведчаць аб новай якасці рэалізма Купалы як прадстаўніка соцыялістычнай паэзіі.

Тэматыка совецкіх твораў Купалы рознастайная, багатая і актуальная. Яна паказвае на моцную сувязь паэта з нашай рэчаіснасцю. Купала з незвычайнай красачнасцю адлюстроўвае ў сваіх песнях наша багатае і рознастайнае жыццё, з задушэўным лірызмам расказвае нам пра гераічныя справы і подвігі простага совецкага чалавека, пра яго гераічныя думы, пачуцці. Паэт стварыў яркі лірычны вобраз совецкага чалавека, паказаўшы складаную гамму яго адчуванняў, іх паўнату і ўнутранае хараство. Купала голасна і паэтычна апявае радасць нашага жыцця, гераіку рэволюцыйных будняў. На ўсю сваю веліч устае перад намі з твораў Купалы соцыялістычная Беларусь з яе багатай прыродай, гераічнымі людзьмі, грандыёзнымі пабудовамі. Песні Купалы вызначаюцца высокім майстэрствам і завуць чытача, натхняюць яго на барацьбу за канчатковую перамогу комунізма.

ЯКУБ КОЛАС

Народны паэт БССР

Выступленне Якуба Коласа ў беларускай літаратуры супадае па часу з рэволюцыяй 1905 года, якая ўзняла мільёны працоўных на барацьбу супроць царскага самадзяржаўя.

Якуб Колас, які выйшаў з самай гушчы працоўнага сялянства, увесь час ішоў з народам і сваёй высокапаэтычнай творчасцю заклікаў працоўныя масы на рэволюцыйнае змаганне з прыгнятальнікамі, на барацьбу за сваё соцыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэволюцыя апладатварыла, напоўніла новым зместам творчасць выдатнага паэта. Сіла творчасці Я. Коласа — у яе глыбокай народнасці, у яе непарыўнай сувязі з народам. Творчасць Я. Коласа самымі глыбокімі каранямі звязана з народам, прысвечана народу і добраахвотна служыць яму.

Аляксей Максімавіч Горкі яшчэ ў 1911 годзе даў высокую ацэнку мастацкім якасцям паэзіі Я. Коласа і Я. Купалы і разгадаў паэтычную сілу і абаяльнасць іх творчасці. Горкі з захапленнем адзначаў: «У Беларусі ёсць два паэты: Я. Колас і Я. Купала, вельмі цікавыя рэбяты. Так пішуць, так ласкава, сумна, шчыра. Нашым-бы хоць крыху гэтых якасцей».

Якуб Колас па характару свайго таленту ў пераважнасці шчыры, з роўным і спакойным голасам, паэт-эпік. Коласаўскі паказ жыцця народа характарызуецца эпічнай паўнатой і падрабязнай мастацкай прадметнасцю, яркасцю, канкрэтнасцю.

Я. Колас у сваіх паэтычных магчымасцях вельмі рознастайны: ён і лірык, і празаік, і эпік, і навеліст, і гумарыст, і сатырык, і драматург. Праз усе гэтыя грані самабытнага і моцнага таленту Коласа прасвечвае выдатны эпічны паэт, які заўсёды ў сваім адлюстраванні жыцця народа імкнецца да мастацкай паўнаты і ўсебаковасці.

Паэтычны і празаічны эпас Я. Коласа з'яўляецца непраўзыйдзеным у беларускай літаратуры. Яго вялікія паэмы «Новая зямля», «Сымон Музыка», «На шляхах волі» і раманы «У Палескай глушы», «У глыбі Палесся», «Дрыгва» — па сваёй высокай мастацкасці не маюць сабе роўных у БССР. Коласаўскі эпас звязан з фальклорным гераічным эпасам беларускага народа.

У сваім паэтычным і празаічным эпасе, да якога ў канечным ліку прымыкае яго лірыка і драма, Колас поўна і ўсебакова, у тыповых вобразах і тыповых абставінах, паказаў жыццё беларускіх працоўных мас і ўвасобіў рысы нацыянальнага характару беларускага народа: смеласць, мужнасць, мудры гумар і дасціпнасць, стойкасць і вынослівасць, шчырую дабрату да людзей і нянавісць да ворагаў, паэтычную любоў да прыгоды і жыццёрадаснасць, веру ў свае сілы.

Усе гэтыя рысы нацыянальнага характару народа адлюстраваны ў кожным станоўчым вобразе коласаўскага эпасу.

Вялікае і пачэснае месца ў творчасці Якуба Коласа займае задуменная і мудрая прыгажуня — беларуская прырода, якая нарысавана ў творах паэта з пранікнёнай задушэўнасцю.

Творчасць Я. Коласа па сваёй паэтычнай якасці і значэнню займае адно з першых месц у совецкай беларускай літаратуры. Вышэйшая ўзнагарода ў Совецкім Саюзе — ордэн Леніна — заслужана атрымана Якубам Коласам. Гэтай узнагародай ганарыцца ўвесь беларускі народ, уся беларуская літаратура, якая ў барацьбе з ворагамі народа — беларускімі нацыянал-фашыстамі і трацкісцка-бухарынскімі бандытамі і шпіёнамі вырасла, узмацнела, узнялася да ўзроўню перадавых совецкіх літаратур нацыянальных рэспублік.

Змітрок БЯДУЛЯ

Змітрок Бядуля, узнагароджаны совецкім урадам ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, з'яўляецца адным са старэйшых пісьменнікаў Беларусі.

Цяжкі і своеасаблівы шлях прарабіў пісьменнік, каб перамагчы свой містычна-рамантычны падыход да падзей навакольнага жыцця, прыйсці ад імпрэсіянізма «Абразкоў», ад сімволікі яго ранніх вершаваных твораў — да рэалістычнага паказу беларускай вёскі. Звілістым і нароўным быў гэты шлях да рэалізма, але Бядуля заўсёды быў другам і песняром працоўнага сялянства, ворагам і ненавіснікам прыгнятальнікаў беларускай вёскі.

Рэалізм Бядулі пасля Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі набывае новую якасць.

У апавяданнях «На зачараваных гонях», «Панскі дух», «На балоце» З. Бядуля здолеў пранікнёна паказаць вёску, якая ўжо адчула сваю сілу і ўзнімаецца, каб помсціць сваім адвечным ворагам — панам.

Паказ цяжкага жыцця прыгнечаных панамі беларускіх сялян, барацьбы сялянскіх працоўных мас са сваімі прыгнятальнікамі — улюбёныя тэмы З. Бядулі. Гэту тэму ён найбольш шырока і поўна вырашыў у сваёй аповесці «Салавей».

Сюжэт аповесці ўзят пісьменнікам з часоў прыгону на Беларусі і пабудаван на войстрым канфлікце паміж прыгнечаным сялянствам і панамі. Бядуля паказвае ў аповесці шмат жудасных эпізодаў расправы паноў над сялянамі, катаванні сялян і здзекі з іх. Побач з гэтым ён выводзіць моцных, энергічных сялянскіх хлапцоў, якія смела ўступаюць у няроўную барацьбу з панамі, пераходзяць да актыўнай барацьбы супроць сваіх прыгнятальнікаў.

Аповесць «Салавей» неаднаразова перапрацоўвалася пісьменнікам. Яна мае тры выданні (1927, 1928 і 1934 год). Паводле аповесці зроблена п'еса і кіно-карціна з аднайменнай назвай, а кампазітарам тав. Крошнерам напісан балет «Салавей». Творчасць Змітрака Бядулі займае вялікае месца ў беларускай совецкай літаратуры. Яна вучыць шанаваць шматпакутны ў мінулым народ, які скінуў навечна путы рабства і пабудаваў шчаслівае соцыялістычнае грамадства. Яна вучыць ненавідзець ворагаў соцыялізма, усіх тых, хто цаной чалавечай крыві набываў сабе багацце, нажываўся на народным горы і муках.

Высокая ўзнагарода абавязвае тав. Бядулю яшчэ больш упарта змагацца за развіццё і рост беларускай совецкай літаратуры, за стварэнне твораў, у якіх з вялікім майстэрствам было-б адлюстравана жыццё свабоднага і шчаслівага народа Совецкай Беларусі, жыццё совецкага чалавека.

Міхась ЛЫНЬКОЎ

У беларускай совецкай літаратуры творчасць Міхася Лынькова займае вялікае месца. Яго літаратурная дзейнасць пачалася ў 1926 годзе. З першых крокаў сваёй творчай дзейнасці Лынькоў выступіў як прадстаўнік маладой совецкай беларускай літаратуры.

Са старонак ранніх апавяданняў Лынькова перад чытачом устаюць гады крывавых баёў з ворагамі радзімы, устаюць вобразы мужных і адважных барацьбітоў за рэволюцыю.

Апавяданні Лынькова маюць у сабе значныя элементы рэволюцыйнай рамантыкі і вызначаюцца ўменнем аўтара бачыць узаемасувязь апісваемых падзей і фактаў, уменнем бачыць і разумець, з чаго складаецца барацьба народа за комунізм. Сутнасць рэволюцыйнай рамантыкі ў творчасці Лынькова заключаецца ў тым, што пісьменнік паказвае людзей у іх рэальных узаемаадносінах з жыццём, не адрываючы гэтых узаемаадносін ад глыбока-рамантычных уяўленняў аб будучым.

Людзі совецкай краіны, народжаныя соцыялістычнай рэволюцыяй, вырасшыя ва ўмовах будаўніцтва соцыялізма, займаюць у творчасці Лынькова значнае месца. Успамінаючы апавяданні Лынькова перыяду соцыялістычнай рэканструкцыі («Радо», «Саўка-агіціпрнік», «Талісман», «На вялікай хвалі», «Баян» і інш.), хочацца сказаць, што заслугай аўтара з'яўляецца тое, што ён адным з першых у беларускай совецкай літаратуры распрацаваў і памастацку адлюстраваў шмат цікавых праблем нашай рэчаіснасці.

У 1934 годзе Лынькоў напісаў вялікі раман «На чырвоных лядах». Гэты раман цікавы тым, што пісьменнік паказаў у ім беларускае мястэчка перыяду імперыялістычнай вайны, паказаў нарастанне рэволюцыйнай барацьбы, рост нянавісці працоўных мас сялянства да кулакоў-эксплаататараў.

Багата напісаў Міхась Лынькоў для дзяцей. Творы Лынькова, прысвечаныя дзецям, напісаныя з глыбокім пачуццём і добрым веданнем матэрыялу, ахвотна чытаюцца і дарослымі.

Міхась Лынькоў па-праву карыстаецца павагай совецкага чытача. Яго сіла і значэнне для беларускай літаратуры — у цеснай сувязі з рэчаіснасцю, з жыццёвай практыкай народа.

Эдуард САМУЙЛЁНАК

Эдуард Самуйлёнак яшчэ малады пісьменнік. Ён нядаўна прышоў у беларускую літаратуру. Але вялікая работа над сабой і ўпартыя творчыя пошукі пісьменніка заваявалі яму сімпатыі чытача.

Самуйлёнак—таленавіты празаік. Ён навеліст, раманіст, драматург. Сваёй аповесцю «Тэорыя Каленбрун» ён унёс у беларускую літаратуру свежы струмень. Заслугоўваюць увагі зборнікі яго апавяданняў «Пункт апоры» і «Дачка эскадрона».

Спелым майстрам мастацкага слова Самуйлёнак паказаў сябе ў рамане «Будучыня» і ў п'есе «Пагібель воўка». Раман «Будучыня»—выдатны твор у беларускай совецкай літаратуры. У ім пісьменнік з поўным веданнем справы апавядае пра цяжкае жыццё працоўнага сялянства Мінгрэліі пад уладай меншавікоў, пра барацьбу народных мас Грузіі за Совецкую ўладу, пра тое, як Чырвоная Армія пад кіраўніцтвам Серго Орджанікідзе вызваліла грузінскі народ.

Усё гэта апісана рукой таленавітага пісьменніка, які любіць нашу совецкую рэчаіснасць і ведае не толькі беларускую культуру, але і культуру братняга нам грузінскага народа. Таму пісьменніку і ўдалося так каларытна і проста намаляваць карціны і яркія вобразы гераічнай барацьбы грузінскага народа за сваё вызваленне ад меншавіцкіх прыслужнікаў Антанты.

П'еса «Пагібель воўка» прысвечана барацьбе працоўных з ворагамі народа—подлымі фашысцкімі шпіёнамі і дыверсантамі. Аўтар ярка і таленавіта паказвае, што заможнае калгаснае сялянства ніколі не дапусціць, каб ворагі народа замахваліся на вялікія заваёвы соцыялізма.

Ідэйная і мастацкая якасць творчасці Самуйлёнка стаіць на ўзроўні той высокай ацэнкі, якую малады пісьменнік атрымаў ад урада СССР узнагароджаннем яго ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Пятрусь БРОЎКА

Першыя паэтычныя вопыты П. Броўкі выпадаюць на годы 1927 — 1928. З таго часу яго творчасць ішла па шляху няўхільнага ідэйнага і мастацкага росту.

Паэтычны шлях Броўкі — шлях перамагання павярхоўнай рытарычнасці, шлях да рэалістычнай выразнасці верша, да ідэйнай глыбіні, да сапраўднай лірычнасці, да пафасу. На гэтым шляху П. Броўка стварыў такія выдатныя паэтычныя творы, як цыкл вершаў «Праз горы і стэп»—глыбока хвалюючыя творы аб гераічным шляху доблеснай Чырвонай Арміі; вершы, прысвечаныя новай калгаснай вёсцы, — «Дзед Тарас», «Зямля», «Палессе», «Раніца».

Ва ўсіх гэтых вершах, паказваючых вызвалены вялікай Кастрычніцкай рэволюцыяй беларускі народ, Броўка выступае спелым і своеасаблівым майстрам беларускай совецкай паэзіі. Да яго каштоўных якасцей паэта-лірыка дадалася другая не менш каштоўная якасць паэта эпічнага складу. У паэме «1914» гэтыя новыя эпічныя якасці П. Броўкі выявіліся ў поўнай меры.

У мінулым, 1938 годзе Броўка закончыў вялікі паэтычны твор — паэму «Кацярына». У гэтым творы Броўка паказаў, як Кастрычніцкая рэволюцыя рукамі партыі і яе вялікіх правадыроў Леніна і Сталіна ўзняла да вышынь матэрыяльнага і духоўнага жыцця раней прыгнечаныя працоўныя масы народа, паказаў жыццёвы шлях працоўнай жанчыны.

За апошні час П. Броўка закончыў лібрэта оперы «Міхась Падгорны». Гэта вялікая і складаная работа паэта па стварэнню першай беларускай оперы атрымала адабрэнне шырокай совецкай грамадскасці.

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР П. Броўка ўзнагароджан ордэнам «Знак почета». Гэтай высокай узнагародай совецкі ўрад адзначае добрую работу паэта і адначасова абавязвае яго да яшчэ больш плённай творчай работы на карысць совецкага народа.

Пятро ГЛЕБКА

Пачатак паэтычнай дзейнасці Пятра Глебкі выпадае на 1925—26 годы. У сваіх першых вершах Глебка быў пад уплывам раду чуждых з'яў, што ішлі ад таго літаратурнага асяроддзя, у якім знаходзіўся малады паэт. Аднак, па меры свайго далейшага творчага росту і спеласці П. Глебка вызваляўся ад чуждых уплываў. Ад няспелых ідэйна і паэтычна залежных першых кніг, праз умоўна-дэтэктыўныя паэмы «Арка над акіянам» і «Арлянка»—да новых, сапраўды совецкіх і рэалістычных вершаў і паэм — такі шлях паэта.

У сваёй кнізе «Хада падзей» Глебка паказаў свае здольнасці ў галіне публіцыстычнай паэзіі, якая адгукваецца на ўсе патрабаванні совецкага дня.

У сваіх наступных паэтычных зборніках «Чатыры вятры» і «Мужнасць» П. Глебка працягвае гэтую работу. Ён стварыў рад вершаў аб Чырвонай Арміі, аб рэволюцыйнай барацьбе зарубежнага пролетарыята (паэма «Кара»), аб людзях новай соцыялістычнай рэчаіснасці. Лепшым паэтычным творам П. Глебкі з'яўляецца паэма «Мужнасць». У ёй таленавіты совецкі паэт выразнымі і дзейснымі сродкамі рэалістычнага верша выказаў любоў совецкага народа да свайго вялікага настаўніка і правадыра — Уладзіміра Ільіча Леніна. З вялікай сілай майстэрства Глебка паэтычна і своеасабліва пераказаў гарачыя, незабыўныя словы сталінскай клятвы над грабам Ільіча.

Многа добрых вершаў прысвяціў Глебка правадырам народаў — Леніну і Сталіну. Ім ён прысвяціў сваю паэму «У тыя дні»—першую частку задуманай паэтычнай трылогіі.

У апошні час П. Глебка закончыў п'есу «Над ракою Бярозай» — аб грамадзянскай вайне ў Беларусі, аб гераічнай барацьбе беларускага народа з польскімі інтэрвентамі. У сваёй п'есе П. Глебка выводзіць у якасці адной з цэнтральных дзеючых асоб баявога саратніка таварыша Сталіна — Серго Орджанікідзе.

П. Глебка прымаў самы актыўны ўдзел у напісанні калектыўных паэтычных твораў — «12 песень», «Радзіме і правадыру» і «Пісьмо беларускага народа вялікаму Сталіну».

Совецкі ўрад ацаніў гэту паэтычную работу П. Глебкі, узнагародзіўшы яго ордэнам «Знак почета».

РАДУЕМСЯ РАЗАМ З ВАМІ

Горача віншуем пісьменнікаў-ордэнаносцаў Коласа, Купалу, Бядулю, Броўку, Глебку, Лынькова, Самуйлёнка. Разам з вамі радуемся высокай узнагародзе лепшых совецкіх пісьменнікаў свабоднага беларускага народа.

КАРНЕЙЧУК, ТЫЧЫНА, БАЖАН, РЫЛЬСКІ, ЯНОЎСКІ, ГАЛОЎКА, ФЕФЕР, ПАНЧ, ГОФШТЭЙН.

ЖАДАЕМ ОРДЭНАНОСЦАМ НОВЫХ ПЕРАМОГ

Саюз совецкіх пісьменнікаў Таджыкістана шле гарачае прывітанне пісьменнікам-ордэнаносцам Совецкай Беларусі і жадае ім новых перамог у літаратурнай творчасці.

САЮЗ СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ ТАДЖЫКІСТАНА.

Нам. адказнага рэдактара А. Р. ВАРАШЫЛАЎ.

...нск, друкарня «Звязды». Адрас рэдакцыі газеты: Мінск, Совецкая, 76, Дом пісьменніка. Тэлефон 25-394. Газета «Літаратура і Мастацтва» выходзіць адзін раз у пяцідзёнку. Уп. Галоўлітбела № Т—818.